

Nicolays van Bambeke & zoon & zoon & zoon

De oudste register met de gemeentelijke resoluties die we in het archief van Poperinge hebben, begint in 1531 en loopt tot 1573.

We horen voor het eerst van een **Van Bambeke** te Poperinge op de **31ste januari 1541¹**.

Dit was in het kader van de verdeling van de 'pointinge' of belasting die men aan de inwoners oplegde.

Een 'bede' van de keizer werd na goedkeuring door de staten, overgeslagen op deze staten volgens 'het transport' zoals deze in het jaar **1517** bepaald was.

In Vlaanderen kwam er een 'smaldeling' over de verschillende casselrijen en steden.

Dan wist men ook te Poperinge hoeveel men diende bij te dragen en ook daar kon men een 'smaldeling' houden.

Poperinge telde rond 1540 een goede 15.000 inwoners.

Een groot probleem hierbij was het sterk verschillende karakter van de boeren 'buiten balie' en van de poorters 'binnen balie'. Er stonden een viertal balies op de grenzen van de stad Poperinge. Buiten de balie begonnen de 'hoeken' of het platte land.

De bedrijvigheid binnen de stad werd in 1541 nog sterk bepaald door **de baai en saainijverheid**. Er zat al wat klad in wegens de Engelse concurrentie op de internationale markt, maar Poperinge weerde zich fel.

Daarnaast had men binnen de stad een wirwar van kleine hopvelden die meestal direct achter de huizen lagen. De hop werd toen geteeld in '**hommelpitten**'. Hierbij maakte men binnen een gevlochten mand een 'mestput' die men met aarde en mest vulde waarin men een 10-tal hopwortels plantte. De hopteelt was een belangrijke aanvulling voor de magere weversverdiensten. Rond deze tijd werd er te Poperinge zeker reeds de sterke hopsoort, de Witte Ranke geteeld die veel lupiline bevatte. Hierdoor verkreeg Poperinge dan ook al snel roem als hopstad en er zou in later tijden naar deze bloei van de hophandel dikwijls verwezen worden.

'Buiten balie' speelden bij de boeren dan weer vooral **de korenoogsten** een rol bij de bepaling van de waarde van hun bedrijvigheid. Daarbij mogen we niet vergeten dat veel van die boeren 'pachters' waren en geen eigenaar van de boerderij. Deze was dikwijls eigendom van een heer of van een poorter uit Poperinge.

Het is dan ook niet te verwonderen dat er op dit vlak heel wat 'questies' waren tussen beide groepen.

Zo blijkt ook op de 31ste januari 1541 wanneer er een grote vergadering samen geroepen wordt om dit heikel punt te bespreken.

Naer dien dat schepenen ende kuerheers metgaeders de raden vanden jaere xltich (40-tich) vele ende diverssche raminghen ende calculatien ghehadt hebben up de zake wijlieden eer ontgonnen, angaende de pointinghe ende capitale ommestellinghe daeranne

¹ SAP 467 – Resoluties A

up de insetene van binnen baillien en de wacht van Poperinghe boven de zware ende lastighe assysen meer dan ander ghelycke steden ghelast zyn

Zo eyst dat de voornoemde wet ende raden,
zouckende eenich goet middele ende expedient omme de zelve van binnen de wachte te slaken ende ontlastene vanden voorseide pointinghe
zonder daer mede te verzwarsene die van **buuten baillien**,
zonderlinghe ghemerct devoornoemde assysen,
meestendeel sedienende zijn ten laste van die van binnen,
hebben teenen competenten daghe voor hemlieden ghedaen daghen
twee persoonen vuten elcken houck der wachte van den soupfisgie
omme met hemlieden te compareren ende **int vriendelick te vereensen**,
exhiberende hemlieden toedien zeker actien ende middelen by ghescrijften teenen preuve van vyf ofte vi jaeren protesten,
nyet min byden zelve ghescrijfte altyt in stede ende lichame te willen blyven,
twelcke ghezien ende de lecture danof ghehoort
hebben, de voorseide van buuten gheandwoordt zonder meer,
dat zy hemlieden **hielden an t'oude**.

Item dies voort ghebuert in corten tyden daernaer
omme de voorseide van buuten te bet by vriendschap te brynghe ter voorseide fyne,
dat mijn heere **de prelaet van St. Bertins**
ten verzoucke van synen wet ende raden, hem alhier ghenomen heeft,
alwaer voor hem ende zyn raet, metghaders de wet ende raden voorseid,
die van buuten opgheroupen ende ghedachvaert in goede competenten ghetale tvoornoemde vertoock noch eens ghehoort hebben,
andwoorden als boven,

Vermeten hen noch bovendien te dienen van zekeren appointement by den welcken zy maintainierden ongheschieden tzyne in den begheert ende 't verzouck van die van binnen,
Vanden welcken vermete
zy ten eersten daghe daerop die men in ghebreke ghezyn hebben te doceren,
daer zy nochtans **vut elcken houcke vier** persoonen opgheroupen waren ende bleven wech
by huerlieden eerste ander
dewelcke ander ghehoort een anderstont,
men voorder inden zake procederen zoude,
es gheadviseert by den wet ende raeden den xxiiij in hoymaent xvc xli
dat zyliden hen informeren zouden syne ende wet
namelick dat hen **Meessen, Wervekin, Tielt, Eeclo** ende ander ghelycke steden *zich* hier in die reghelen ende regieren,
twelcke also ghedaen zynde, by twee ghedeputeerde van de wet metgaders den pensionaris ende thuis ghekeert zynde leden den vi-den in september,
daernaer **de raden** oproupende, relaterende hemlieden zulcx als zy bevonden hadden in de voornoemde steden alwaer de voorseide wet ende raden
te weten

Jacob De Hondt, Corneel Vutendale, Jan De Berch, Pieter Melis, Jan Godduit ende meester Frans van St. Pol, scepenen

Clays Scerrier, Jan Wyts, Pauwels Platevoet, Marten de Bucker ende Willem Verbeke de jonghe, kuerheers,

Clays Verbene, Ghilain Makeblyde, Willem Verbeke d'oude, Willem de Reckemaeker, Pieter de Brienens, Jacop Liebaert, Chrispiaen de Berch, Chrispiaen Crupelan, Jan de Reckemaeker ende Lauwers Pylgrim, raden

Hebben ghemaect ende ghenomen xxij (22) **notablen** omme de voorseide zake met hemlieden te converseren of zy voorleden daerinnen gheproceert hebben ofte nyet, de welcke notable vermaent zynde op den vijden in september ende als dan in eede ghestelt naer costumen, te weten

Jan Denys, Jacob Vandengoosteene, Bandran Oudegheerst, Jan de Bree, Robert van Bethleem, Jan van Bethleem, Frans Moenaers, Jan Pylgrim, Willem vanden Schoore, Jacob van Bambeke, Boudewijn Waels, Jacop Lodyc, Joris vanden Goosteene, Jacop Zadnek, Ghilen Stalin, Willem van den Walle, meester Chrispiaen Deroo, Ghilen Stacin, Corneel Vercoene, Henoft Ghybrecht, Andries Vuten Dale, Jan Bavelaes, Frans Diedeman, Kaerles Reingoot, Blikmees de Bandemaker, Malen Scerrebaerts, Pieter van de Walle, Michiel Cauchie

Hebben adjointelick metten voorseide wet ende raden in presentie van meester **Adriaen Makeblyde, bailliu** in deze tyden van Poperinghe, **Ghesloten ende gheresolveert** dat men bij alle weghen ten payselicqsten dat doenelic zy ende ten minsten costen van den stede

de voornoemde zake zoude helpen ten effecte protesterende nyet min by den zelven notable **gheen gabelen** daertoe te willen laeten opstellen. Actum de voorseide vijde in september.

Den laetsten in lauwe xvc xlj, zo was anderwarf gheslooten by de voorseide wet ende raden

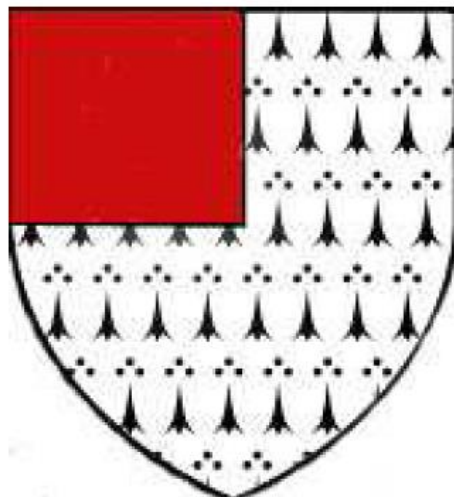
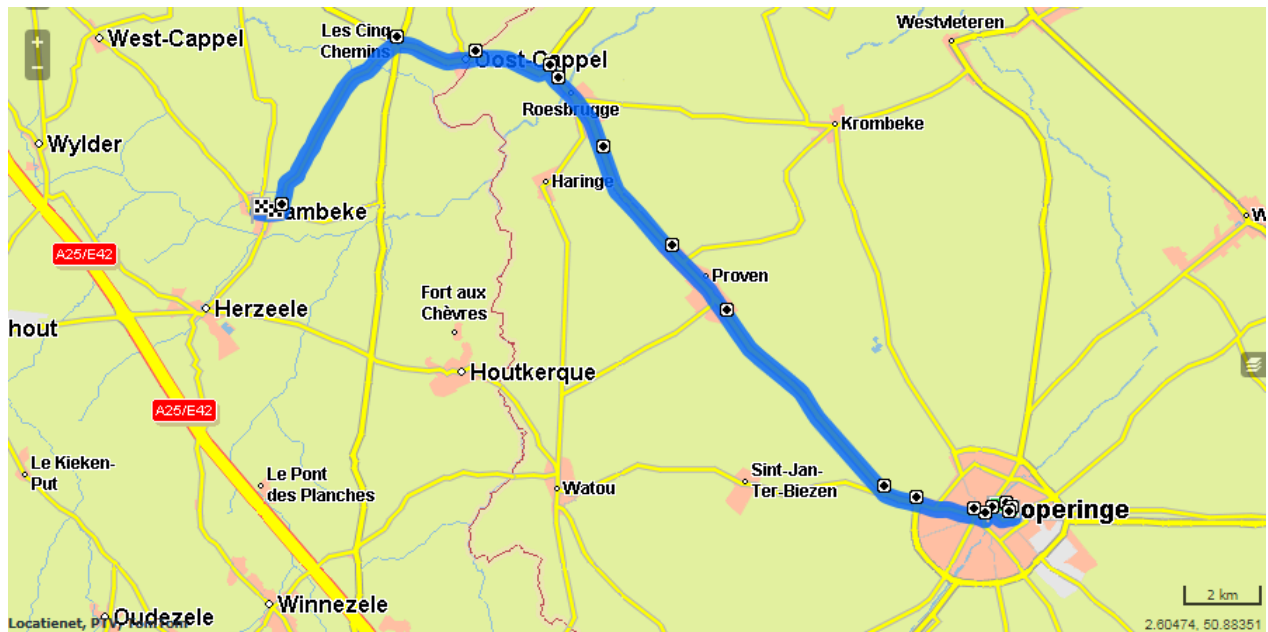
Volghende de lettren van min voorseide heere van St. Bertins dat men de ontgonnen zake volghen zoude vanden ontfangher van Vlaenderen

Welckens daert behooren zal ghezien dat men van de voorseide van buuten gheen andwoorde ghecryghen can.

*Bij het bepalen van de gemeentelijke belastingen of ommestelling is er een conflict tussen 'binnen' en 'buiten' balien. Daarom wordt er een verzoeningsvergadering ingericht waarbij er 4 mannen per hoek – of dus 44 man uitgenodigd waren. Deze kwamen echter niet opdagen. Daarnaast werden **de belangrijkste poorters** van Poperinge, diegenen die binnen balien woonden. Opgeroepen om mee te onderhandelen.*

*Daartoe behoren niet alleen de 'wet en de schepenen' maar dus ook de 'cuerheers' waaronder we onder andere de wetschepen moeten rekenen, 'de raden' en de notabelen. Het is bij deze groep van notabelen dat we **Jacob van Bambeke** ontmoeten, de eerste Van Bambeke die we in onze papieren vinden.*

Het is logisch dat de familie van Bambeke eigenlijk afkomstig zal geweest zijn van het dorp Bambeke dat nu in het noorden van Frankrijk ligt. Dit dorp komt in oude charters ook voor onder de naam van Babobecca. Bambeke ligt, als ik mijn routeplanner raadpleeg, 19,1 kilometer van Poperinge verwijderd.

van Bambeke

*In het wapenboek van Veurne Ambacht van **P. A. Donche** komt het wapenschild van deze familie voor. Het ziet er als volgt uit:*

*Op de 31ste december 1557 (Register van de halmen – SAP 364) wordt in de Yperstraete het huis ‘**Den Gulden Arendt**’ openbaar te koop gesteld, daarbij wordt gesteld dat aldaar **Pieter van Bambeke** woont.*

*Het jaar daarop op de 21ste november 1558 komen we voor het eerst een **Clays van Bambeke** tegen in deze register van de Halmen. De koop luidt als volgt:*

21 november 1558 – Clays van Bambeke koopt huis in de Papestraat – Halmen

Clays van Bambeke heeft ghecoocht

jeghens **Janeken de weduwe van meester Christiaen de Roode**,

een huus, ervffe ende catheelen, wertelvast, mortelvast ende naghelvast stande up **de houck van de Papestrate**

van noorden an derffve van de weduwe ende aeldinghen van **Christiaen de Vanwese**, van oosten an derffve van **Jan Dierick**,

van zuiden up **de Papestrate**, van westen upt **de Noortstrate**,

omme de somme van lxxv pond grooten ghereet ghelt

dies es Clays ghehouden tontlastene ende te zuuveren

een huus, ervffe ende cathelen toe behoorende de zelve weduwe stande up **de Nieuwe Mart** an de houck van de Hontstrate

ghelast in vi pond groten sjaers losrente - de penninck xvi - 16 - – sprekende ten proffytte van **Jan van Bedellem filius Robert** – ghelast het zelve huus in iiij - 4 - schele parisis sjaers de heere

Ghealmpt over erffe int jaer xvc lxiiij den xxi in november

Aangezien de Papestrate de huidige Priesterstraat is en de Noordstraat de huidige Gasthuisstraat is het erf gemakkelijk te bepalen als het hoekhuis tegenover 'Skindles'. Een goede maand later koopt Clays het tiende deel van drie huizen gelegen op de Oude markt te Poperinge.

31 december 1558 – Clays van Bambecq koopt een tiende deel van drie huizen op de Oude markt - Halmen folio 134

Achtervolghende wettelicke afwinninghe vercreghen by **Claeys van Bambecq** met eenen charter van verbande sprekende opden persoone van **Jacob Verboom** ende naerdien den zelven charter ter inninghe ghewezen es by kuerheers der stede van Poperinghe - zoo heift **Clays van Bambecq** heerlich ter hausche te coopen ghestelt met drie sondagh hallegheboden bernende naer elck gheboot eene kersse van ghenachte te ghenachte ende inde zelve gheboden ghespecifieert dach, huere ende platse daer toe gheordonneert te weeten **het thienste deel in drie woensteeden**, erffve ende cathelen staende op de oude merkt tusschen de vischemaert ende de steenbrugghe – van oosten in de beke – omme daerop te recouvreren xvi pond tien schellinghe twee penninghen grooten ende de wettelicke kosten aen die voornoemde perchelen zijnde overgheslegghen ende ghebleven naert experieren van de derde ende laste reyse – **Clays van Bambecq** voor de somme van xij pond tien schellingen grooten - al ons ghedaen by **Nicolays Langhemerssche** als heere ende bailliu ende mester Willem Trystram ende Gadifer Wyts als wetschepens der voorseide stede
Actum den laesten in december 1558
Ghealmpt voorts over erffe den xxix dach van lauwe int jaer xvc lix

Hier ook een woordje uitleg.

Jacob Verboom had schulden bij Clays van Bambeke wat wettelijk opgeschreven stond in een akte of verband. Aangezien Jacob deze schulden niet kon betalen sleepte Claeys hem voor de rechtbank die uiteindelijk Jacobs bezit – het tiende deel in drie huizen staande op de markt – openbaar verkocht. Het was Clays van Bambeke zelf die dit tiende deel in deze drie huizen opkocht.

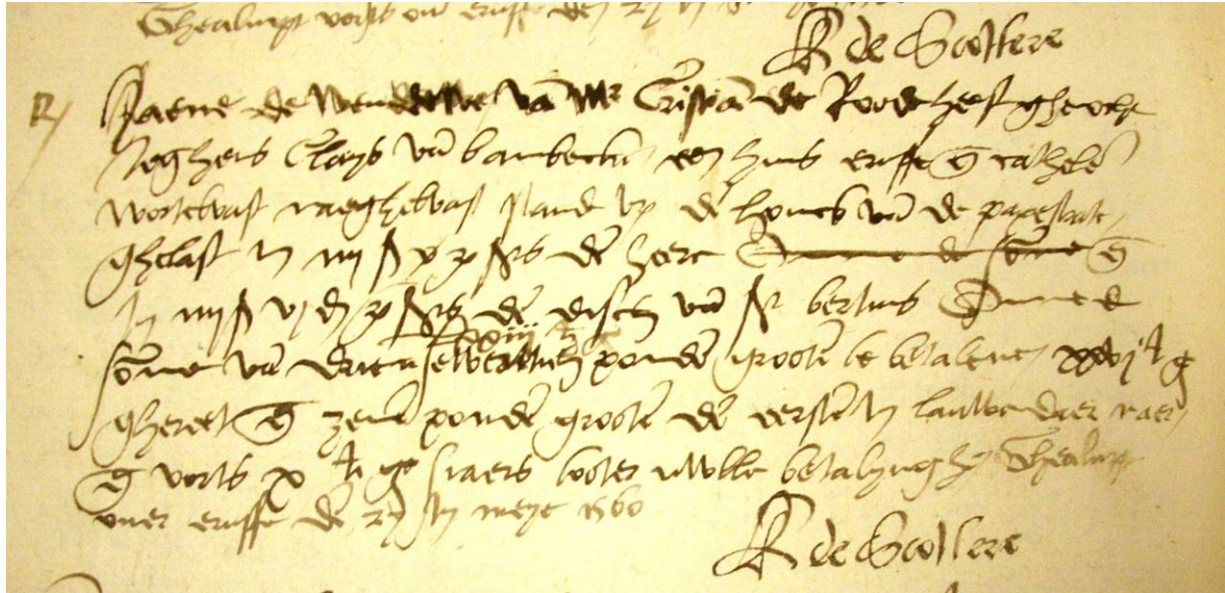
De Clays van Bambeke – senior - die we hier aan het werk zien als koper van deze huizen, is de vader van Clays van Bambeke – junior - die we de 'protestant' kunnen noemen.

*Clays van Bambeke – senior – sterft alleszins voor **19 maart 1563** want in een halmakte² van deze dag is er sprake van de 'weduwe' Clays van Bambeke, wonende op de Overdam of de huidige de huidige Boeschepestraat. Waarschijnlijk is Clays van Bambeke reeds gestorven voor de 27ste januari 1561.*

² Halmakte – een verkoopsakte

Het hoekhuis van de Papestraat en de Gasthuisstraat houdt Clays niet zo lang. Op de 27ste mei 1560 verkoopt hij dit alweer door aan Jeanne, de weduwe van meester Christiaen de Roode.

27 mei 1560 – De Papestraat – Halmen

Jeanne de weduwe van meester Cristiaen de Roode

heeft ghecocht jehens **Clays van Bambeke**

een huus, ervffe ende catehelen – mortelvast, naeghelvast –

stande up de houck van de **Papestrate** –

ghelast in iiij schele parisis sjaers den heere

Omme de somme van drie en tseventich ponden grooten te betaelene xxvj pond grooten

gheret ende zeven ponden grooten de eersten in lauwe daer naer ende vorts x pond grooten

sjaers tooter vulle betalynghe

Ghealmt over ervffe den 27 in meye 1560

Clays van Bambeke & Barbele Vierendeels

Op de 27ste januari 1561 verkoopt Clays van Bambeke zijn deel – het derde deel – van een huis in de Gasthuisstraat aan zijn broer Jakob.

27 januari 1561 – Gasthuisstraat - SAP 364 – Halmen

Jacop van Bambecke

heeft ghecocht jehens **Clays van Bambecke ende Baerbele** zyn huusvrauwe

terde van een behuude hoofsteede, ervffe ende catheelen stande in de **Gasthuusstraet** –

streckende zuut ende nort – tnorthende in de beecke – tzuuthende up de strate – doostzyde

Lauwys Makeblyde

omme de somme van xxij pond grooten den hoop ghereet ghelt ende iiij pond parisis voor een hoofcleet.

Ghealmt vorts over erffve den xxvij in lauwe 1560

Hierin vinden we **Clays van Bambeke – junior** – en vinden we ook de naam van zijn vrouw Barbele. Uit latere stukken weten we dat zij **Barbele Vierendeels** heette. Jacop van Bambeke is waarschijnlijk de jongere broer van Claeys en de verkoop diende waarschijnlijk om uit de onverdeeldheid te geraken. Het feit dat er hier sprake is van een ‘derde’, betekent waarschijnlijk dat er nog een derde kind betrokken was, maar hoe deze heette heben we niet kunnen achterhalen.

We weten ook waar Clays van Bambeke woonde. Op de 1ste december 1561 is er immers een verkoop van de huidevetterij op de Oude Markt en daarnaast bevindt zich – zo stelt men – het land van Clays van Bambeeke.

Clays woonde met zijn vrouw en kinderen op de hoek van de Leverstraat – de huidige Veurnestraat en de Oude Markt, momenteel de Grote Markt.

Germain Schoonaert ging mij voor in de opzoeken rond Clays van Bambeke en schrijft in zijn artikel hierover in het tijdschrift ‘Westhoek’ het volgende:

Anderzijds kocht Clays een stuk land in de Wipperhoek aan Jacob van Bambeecke en zijn vrouw Peryne.

Op 11 mei 1563, het jaar van de grote stadsbrand, kocht Clays zeven roeden land in de Hamhoek, bij de Groene strate aan Pieter vande Goesteene. Op 30 lauwe 1563 kocht hij nog eens zes gemeten land in de Hamhoek, ditmaal aan **Jan de Backere**. Het erf gelegen aan de Coppernollestraat – de huidige Woestensteenweg – was bewoond door de erfgenamen van Michiel Kesteloot.

Op 7 sporckel – februari - 1563 kocht hij ook verschillende landerijen in de Pezelhoek aan Jan van Loosvelde en zijn echtgenote Mayke.

Tenslotte kocht Clays op 11 december 1564 het zesde deel van een huis in de Gasthuisstraat aan Jacob Lammen en zijn vrouw Mayke. Dat deel van dit huis lag naast het huis van zijn broer Jacob.

We vinden hem op **5 juli 1565 terug als schepen van de stad**, zo schrijft G. Schoonaert.

Clays van Bambeke & Judith de Spemberghe³ (!)

hadden zeker twee kinderen in leven in 1561

- **Jakob van Bambeke & Perine**
- **Clays van Bambeke en Barbele Vierendeels**

We vonden geen gegevens terug die wijzen op een derde kind. Was het derde deel van dit huis misschien voor hun moeder?

³ (!) Volgen de website Geneagraphie zou Judith van Spemberghe, de vrouw geweest zijn van deze Clays van Bambeke. Zij geven ook als sterfdatum van deze Clays 21 augustus 1560 op, wat zeker mogelijk is. Anderzijds komen we in de 16de eeuwse registers te Poperinge geen enkele andere de Spemberghe tegen.

Het jaar 1565

*Om de situatie in Poperinge in die tijd beter te begrijpen moeten we eerst stellen dat in **1563** er **een grote brand** in de stad geweest was die een groot deel ervan in as gelegd had.*

De draperie

We hebben hiervoor al gesteld dat de lakennijverheid in Poperinge in die tijd een heel belangrijke rol speelde. Heel wat mensen waren daarbij betrokken, men werkte immers vanaf het spinnen van de ingevoerde Engelse wol tot en met het eindproduct het Poperingse laken dat voornamelijk uitgevoerd werd naar Duitsland en Rusland.

In dit jaar bleek dat de concurrentie met het Engelse laken aangescherpt werd.

Op de 1ste maart 1565 wordt hieromtrent het volgende besluit genomen door de de wet en de raden van Poperinge.

1 maart 1565 – Draperie – SAP 467 - Resoluties A – folio 114

Ten zelven daghe hebben raeden ende notabelen gheapprobeert ende gheaggreert zulx als die van der wet ghedaen hebben ende voortan doen zullen in de ghemeenschepe ende consortie van die van de ganssche **drapiere van den Westquaertiere**, aengaende vervolghen datter ontgonnen is an der majesteit omme uut Vlaenderen uutghebannen t'hebbene d'Ingelsche lakenen, volghende zeker placaten danoff eertyts ghemact, off emmers andere provisie ten dien fyne ter conservatie van de gheheele draperie ende ghemeente van Westvlaendren.

In dit besluit wordt er dus beslist om samen met de andere gemeenten in het Westkwartier te ageren tegen de verdere invoer van Engelse lakens. Het wijst er minstens op de men schrik had om zijn industrie te verliezen en hoogstwaarschijnlijk ondervond men toen reeds een verlies van een deel van de markt. De lakenindustrie kwam in moeilijke papieren te zitten. Men reageerde daarop met de invoering van een nieuw reglement of keure op de draperie waarin men maatregelen nam om het werk te faciliteren.

Er dienden dus maatregelen genomen te worden.

Op de 22ste juni 1565 werden de keuren van de draperie vernieuwd. (SAP 470). De werktijden voor de wevers werden daarbij uitgebreid, ze mochten gaan werken voor 'vremde' drapiers, zolang ze aldaar maar evenveel verdienden. De leertijden voor de drapieren werden zoals bij de vulders, ingekort. Men mocht met twee getouwen gaan werken en bij 'de keerse'.

Toch wilde men de zon- en heiligdagen in ere blijven houden en vooral de warrandatie van de lakenen.

Wat men ook mocht in de keure schrijven, het was een laatste stuiptrekking van de lakennijverheid en men moest willens nillens de stap zetten naar het goedkopere baai en saai.

Later op het jaar worden nog bijkomende maatregelen genomen. Zo laat men nu opeens toe om 'oultrefine bayen' te weven, dus 'bayen' en geen 'laken' meer, waarschijnlijk in de hoop dat men hiermee de verkoop van Engels 'laken' zal kunnen counteren.

Naast de slechte situatie in de textielnijverheid, krijgen we ook te maken met misoogsten, waardoor er een graantekort ontstond, en alle geld nodig was om de bevolking van de hongersnood te redden.

Over dit graantekort hebben we het al gehad in het hoofdstuk over Jan de Backer junior. We onthouden daaruit dat Jan de Backer naar de Paltz vertrok om daar graan in te komen, wat hij kon bekomen dank zij de bemiddeling van Pieter Daten, de prediker met de rosse baard.

Pieter Daten of Petrus Dathenus komt echter terug naar Poperinge.

21 december 1566 – Een prediker van de vasten en Pieter Daten - SAP 467 - – Resoluties A -

Op de 21ste december 1566 wordt er in het Poperingse magistraat beslist dat

*Broeder **Pieter Carpentier** volghens zyne presentatie gheaccepteerd werd omme te prediken de toecommende vastenen met zulcke conditien als de voorleden jaere ghegheven is gheweist zonder perjudicie in toecommende ende acte by wetten ende raden.*

Hendrik van Brederode

*Op dezelfde dag wordt er ook beslist om **Pieter Daten** zes kannen wijn aan te bieden omwille van zijn hulp die hij gaf bij het aankopen van koren in de Pals.*

Niets laet beter zien hoe het magistraat van Poperinge verdeeld zit tussen de trouwe katholieken en de geusgezinden. Op dezelfde vergadering wordt zowel beslist om de katholieke prediker als de protestantse iets te gunnen.

*Pieter Daten verbleef dus in deze dagen te Poperinge. Ook **Jan Denys** kwam naar Poperinge. Uit zijn verklaring afgelegd op de 15de maart 1567⁴, kunnen we zijn wandel volgen.*

Hij verklaart hierin dat het oprichten van de geuzenmilitie beslist werd op de consistorie te Nieuwkerke op de 15de december 1566.

Het was vooral de edelman Hendrik van Brederode, de Grote Geus, die aandrang om een eigen militie op te richten om met dit leger zowel Doornik als Valenciennes aan te vallen. Valenciennes was door de geuzen bezet maar belegerd door het leger van de staat.

Op deze vergadering was er ook een zekere minister Corneel en een andere Waalse minister die in Waasten had gepredikt. Pieter Daten is na deze vergadering vertrokken naar Meessen, dan naar Ieper en van Ieper naar Poperinge waar hij eenige tijd verbleef. En waar hij goed ontvangen werd door het magistraat met de nodige kannen wijn.

***Jan Denys** zelf vertrok eerst naar Waasten, waar hij verbleef in de herberg Sint-Sebastiaen. Daar werden Jehan Soreau, Robert Thierry, Jaques Olivier en nog iemand anders, allen van Doornik afkomstig zijn kapiteins. Jan Denys had zowel van Pieter Daten als van Sebastiaan*

⁴ Troubles religieux – Edmond de Coussemaker

Matte brieven meegekregen die hem machtigden om een leger van 200 man te werven en aan hen allen een daalder soldij in de hand te geven.

Van Waasten trok hij over Meessen, richting Poperinge.

*In Poperinge vond hij Pieter Daten die in de herberg **De Bonten Hert** logeerde. Daar gaf hij verslag aan Daten. Hij had reeds verschillende mannen aangeworven voor de militie maar hij had ze nog niet meegebracht.*

Te Poperinghe had hij de trommel laten slaan. De baljuw en een zekere Jaques Godschalk waren naar hem toegekomen, en hadden hem gezegd dat hem dit verboden was door de plakaten van zijne majesteit. Hij had daarop geantwoord dat zij dan maar iemand uit Doornik moesten gaan halen om hem dit te verbieden.

De dag daarop vertrok hij naar Roesbrugge, waar hij woonde en van daar naar Hondschote waar hij op zaterdag arriveerde. Te Rousbrugge vergaderde hij met de gemeente in 'De Ram'. Daar waren onder andere Josse Boye, Jeherom Platteaulx en de minister Pieter de Bert aanwezig.

In Hondschote verbleef hij in 'De Keizer'. Martin Thieulin was met hem van Poperinge af gekomen. Vanuit Hondschote vertrok hij op zondag naar Steenvoorde, door zes man vergezeld waar hij opnieuw de trommel liet slaan. Dat was tegen de zin in van de minister aldaar die de rust wilde bewaren.

Vandaar kwam hij dan terug naar Poperinge waar hij rond 2 à 3 uur in de namiddag aankwam. Daar zijn ze naar de herberg 'De Bonten Hert' gegaan waar hij zijn zes mannen hun daalder uitbetaalde .

Ook Pladijs vermeldt dit in zijn Kroniek van Elverdinge:

Jan Denys, gebooren van Woesten en inwooner van Rousbrugge, was gesteld als kapiteyn en oppersten krygsman van dit geweste, hy heeft geweest den eersten onder alle de heretieken van Vlaenderen die soldaten opgenomen heeft, hy dede overal den trommel uyt slaen, uytroepende dese woorden:

'Alle degone die van goeden wille syn en van een goeden iever om de wapenen aen te nemen voor het evangelie, dat zy hun laten opschryven in de evangelische militie, onder het beleet van Jan Denys, zy sullen goeden loon ontfangen.'

*Hy dede tot Rousbrugge, **Poperinge** en Hondschote den trommel slaen en hy gaf aen elk die hem dede opschryven een daelder in de hand en er deden hun opschryven ontrent 400 of meer.*

*'s Avonds ging hij Pieter Dathen vervoegen die in een nieuw huis, op de hoek van de markt en de Ghervelgat, verbleef. **Dit was het huis van Nicolaes van Bambeke.***

Tot zo ver het relaas van Jan Denys, waarmee duidelijk de geusgezindeheid van Nicolaes van Bambeke aan het licht komt.

De hele geuzenmilitie leidde tot een debacle in Waterlos en na een korte periode van tolerantie komt de inquisitie hard terug. Op het einde van 1567 werkt de raad van Beroerten gestadig voort en ook Claeys van Bambeeke komt in 1568 in het visier.

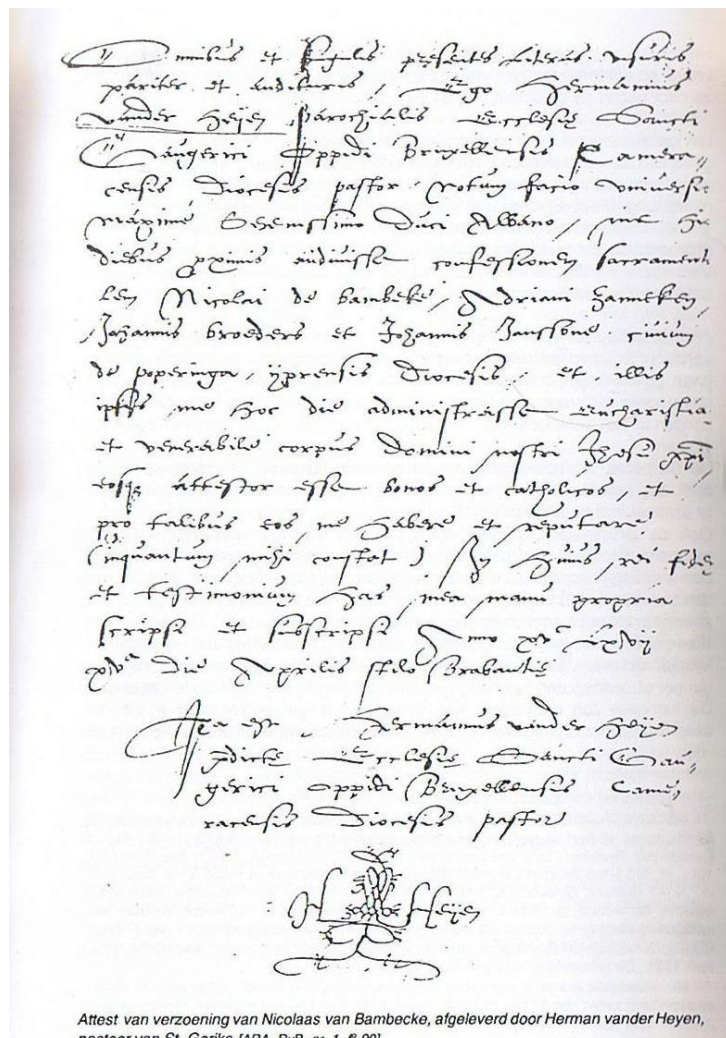
Wat er met Nicolaas gebeurde werd reeds door Germain Schoonaert in zijn artikel in het tijdschrift 'De Westhoek' beschreven.

24 april 1568 – Nicolaas van Bambeke – Germain Schoonaert / Westhoek
--

In deze periode heeft Clays blijkbaar een grote activiteit aan de dag gelegd als fervent aanhanger van de calvinistische gemeenschap. Uit de confiscatielijsten van 1568 tot 1570

blijkt dat hij, samen met zijn vrouw Barbele Vierendeels, een groot huis op de Oude Markt bewoonde.

Verder was hij eigenaar van vier kleine huisjes in de nabijheid van de Sint-Janskerk, als ook van een woning in de huidige Pottestraat.

Clays werd vermoedelijk door de commissarissen van de Raad van Beroerten in **januari 1568** ondervraagd en vervolgens bij deurwaardersexploot gedagvaard om zich naar Brussel te begeven en zich te verantwoorden over zijn aandeel in de godsdienststroebele. Intussen werden zijn goederen door de zaakwaarnemer onder sekwester geplaatst in afwachting van een definitieve uitspraak van de Raad. Clays vertrok naar Brussel. Het niet verschijnen voor de Raad zou immers automatisch de confiscatie van al zijn bezittingen als gevolg gehad hebben, als ook de levenslange verbanning.

Dit was reeds op **13 januari 1568** het lot geweest van zes persoonlijke vrienden, eveneens leden van het Poperings consistorie.

Clays vertrok naar Brussel samen met nog drie andere

Poperingenaars: **Adriaen Zannekin, Jan Broeders en Jan Janssens.**

Bij hun aankomst in Brussel op 20 februari werd het viertal onmiddellijk aangehouden en naar de gevangenis De Vruute geleid.

Uit het register van sententiën blijkt dat Clays lid geweest was van het consistorie van 'De kerk onder het kruis'. Hij had twee pond groten geschonken voor de oprichting van een nieuwe tempel en acht pond groten gestort in het fonds dat opgericht was om de godsdienstvrijheid af te kopen. In het totaal vertegenwoordigde zijn royale gift een som van hondertwintig pond parisis, wat gelijk stond aan de jaarwedde van de stadsonderwijzer. Tevens had hij, de nieuwe religie energiek gesteund en was hij een van de belangrijkste promotors geweest.

Om al deze redenen veroordeelde de Raad van Beroerten hem en zijn drie gezellen tot de **executie met het zwaard** en de confiscatie van alle bezittingen.

In afwachting van de terechtstelling konden de vier Poperingse veroordeelden zich op 15 april met de kerk verzoenen, spraken ze hun biecht en ontvingen ze de communie uit de handen van pastoor **Herman VanderHeyen**.

In een met de eigen hand geschreven attest, vooral gericht tot hertog Alva, verklaarde de pastoor van de Brusselse Sint-Gorikskerk dat de vier genoemde inwoners van Poperinge uit het diocees Ieper de beide sacramenten ontvangen hadden.

In zoverre hij hierover een oordeel kon vormen, bevestigde hij dat ze als goede katholieken beschouwd konden worden.

Onmiddellijk werd een spoedprocedure ingeleid en een gezamenlijk **genadeverzoek** ingediend bij Alva.

In het in het Frans gestelde verzoekschrift werd de herziening van het rechtsgeding en de vrijspraak gevraagd op grond van de volgende elementen: de vier veroordeelden hadden een vrouw en meerdere kinderen ten laste. Voor de troebelen uitbarstten, hadden de supplianten steeds het katholiek Roomse geloof beleden. Ze werden trouwens weerom katholiek, zoals bleek uit het getuigenis van **Jacob Meerschaert**, pastoor van Sint-Bertinus te Poperinge, alsook uit andere attesten bij het dossier gevoegd.

Bovendien voerden ze aan dat ze slechts ongeletterde ambachtslui waren.

Ze onderstreepten verder dat ze enkel een korte periode misleid en bedrogen werden door de predikaties, die overigens door de gouverneurs van ambachten en gilden en door de stadsmagistraat openlijk getolereerd en toegelaten werden. Vermits ze nog tijdens de predikaties tot het 'oude katholieke geloof' teruggekeerd waren, vroegen ze dan ook om clementie.

Dat ze te goeder trouw gehandeld hadden, bleek hun inziens uit het feit dat gevolg gegeven hadden aan de dagvaarding om voor gouverneur Alva te verschijnen, confians que icelle selon son naturel les predroit en grace et miseridorde.

Zij waren er immers van overtuigd 'que les princes et gouveneurs de pardecetra sont accoustumez de faire grace et misericorde aux deliquans, principalement au jour de vendredy Saint en regard de la douloureuse passion de nostre sauveur Jhesu Christi.'

Het rekwest werd kracht bijgezet met een smeekbede van de verzoekers, hun vrouw en kinderen om hen volle kwijschelding te geven.

Tenslotte smeekten ze door gebed de gelukzaligheid af voor Filips II en Alva.

Het genadeverzoek werd afgewezen, want de bekering werd niet in aanmerking genomen als verzachtende omstandigheid.

Het vonnis werd op **23 april 1568** in een korte sententie bevestigd.

Vermits de rechterlijke uitspraak onverwijld moest uitgevoerd worden, werden de vier Poperingse ter dood veroordeelden 's anderendaags, na twee maand verblijf in de Brusselse kerkers, aan de provoost van het hof, Jean Grauwels, alias Spelle, overgeleverd.

Vervolgens werden ze buiten de Vlaamse Poort te Koekelberg op het schavot geleid en met het zwaard gehalsrecht.

De goederen van Clays van Bambecke werden aangeslagen.

Barbara of Barbele Vierendeels mocht na confiscatie van alle goederen verder haar huis op de Grote markt blijven bewonen, mits het betalen van een jaarlijks huurgeld van negenenzeventig pond parisis.

Vermoedelijk om haar eigendommen voor de toekomst veilig te stellen en om de verkoop ervan te verhinderen, huurde ze ook de vier huisjes bij de Sint-Janskerk.

Zeven gemeten landerijen in de Oosthoek gelegen, waarvan de kinderen uit haar eerste huwelijk medeërfgenenamen waren en waarvan Clays van Bambecke enkel het vruchtgebruik genoot, werden niet aangeslagen, maar aan Barbara overgelaten om in het levensonderhoud van haar gezin te kunnen voorzien.

Een paar ontleners van kapitaal werden op het gezag van de ontvanger van de confiscaties ontslagen van verder de losrente te betalen. Dit was het geval voor Guillaume van Neuville die een jaarlijkste losrente van twaalf pond parisis aan Nicolaas schuldig was.

Hij had meerdere kinderen ten laste en leefde uitsluitend van aalmoezen, geschonken door liefdadige burgers.

Ook Jacob Labeau moest een lostrente van achttien pond parisis betalen aan de familie van Bambecke. Labeau was blijkbaar ook niet solvent, vermits de losrente op zijn gehypothekeerd huis in de Peperstraat, bij de achterkant van het schuttershof Sint-Sebastiaen, niet ingeboekt kon worden.

Gregorius Cloribus kocht dan weer voor 113 ponden de meubelen van **Nicolas van Bambecke**, geëxecuteerd.

We komen Barbele of Barbara Vierendeels nog tegen in de akten op de 28ste september 1573. Dan koopt 'Jacob Schenk

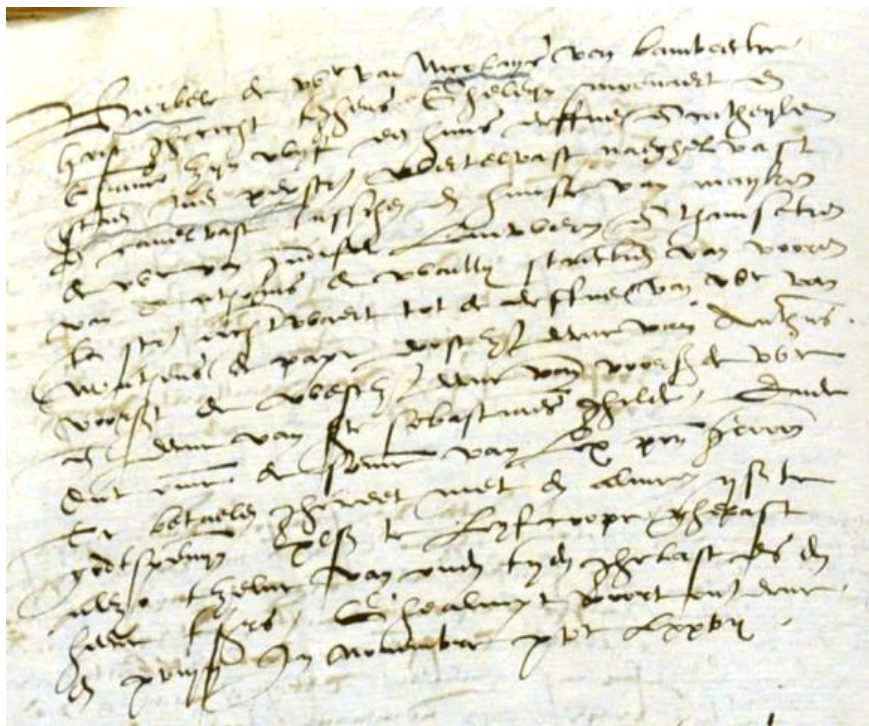
jeghens **Clays Sheerjanssone ende Jaeneken zyn wyff**

een ghemeten en half preter viij roeden lants ligghende ghemene met zyn sustere inden Eedenwaerthouck ter hoofstede daer Mael de Nuwelaere woenende es met de helft vande groene catehelen daerup staende'.

Daar komt nog bij 'de helft van v vierendelen v roeden lants hem comparerende beoosten de hoofstede daer Maelen de Nuwelaere nu woent inden zelven houck metter helft van de upgaende ende draeghende boomen daerup staende mitgaeders de helft vande schuere ende de keete ende tvierde vanden huusse ende een staelle met tvierde van alle de groene cathelen staende up de erffe van de clooster van St. Omaers ghemene met zyn sustere ende Maelen de Nuwelaere met zyn kinderen.

En er is nog een derde en een vierde stuk landbouwgrond. En dan stelt men dat deze gronden: 'Ghelast zeker goed in de helft van xxiiij pond parisis sjaers losrente te weten Jacob Schevele xij pond grooten de penninck xvj – de weduwe van Clays van Bambecke vj pond parisis sjaers den pennynck xvj.

*Daarmee weten we dat **Barbara Vierendeels** nog geld heeft uitgeleend aan **Clays Sheerjanssone**. Ondanks alle beslag door de gerechtelijke overheid in de nasleep van de verdoordeling van Clays van Bambecke hield ze blijkbaar nog het hoofd boven water.*

18 november 1577 –
Barbel de weduwe van
Nicolays van
Bambeecke koopt een
huis in de Peperstraat –
SAP 365 – Folio 172
verso

Barbel de weduwe van Nicolays van Bambeecke heift ghecocht teghens **Gheleyn Moenaert ende Clare** zyn wyf – een huus, erffve ende catheylen staende inde **Peperstraete** – wertelvast, naeghelvast ende cavelvast – tusschen de huuse van

Mayken de weduwe van Gadifer Lauwers ende thuuseken van Anthonis de Wailly –

streckende van noorden ter straete – achterwaert tot de erffve van de weduwe van Matheus de Pape – doostzyde derve van Anthonis voorseit – de westhende derve vande voorschreven weduwe ende derve van Sint Sebastiaens Ghilde –
ende dat omme de somme van lx ponden grooten –
te betaelen ghereet met den alme –
ij schele te godts penninck – xl schele te lyfcoope –
ghelast alzo tzelve van ouden tyden ghelast es den heere sjaers –
Ghealmpt voort over erve den xvij in november xvc lxxvij

In de rekening van de 'gesaysierde geestelijke goederen' uit 1579 komt haar zaak voor onder de volgende rubriek:

Hier naer volghende zyn de huusinghen staende binnen de stede van Poperinghe gheannoteert ende ghezaiseirt toebehoorende gheestelicke ende weerelicke persoonen hemlieden houdende met de ghedestmierde steden ende provynchen.

Daar lezen we het volgende:

Ontfaen van **Franchois Tryssenzone** als vooghd vande kynderen **Clays van Bambeke** ter cause vanden cheyns van twaelf scellinghen vier penningen parisis by jaere op derfve daer **Gillis Goenute** wonachtich es – groot tweendertich roeden lants ende dit over tverloop van twee jaeren, tlaetste ghevallen te kersmesse xvc neghenentzeventich – compt – ij schele grooten

Daarmee weten we dan ook dat Franchois Tryssenzone als voogd voor de kinderen van Clays van Bambeke optrad.

Barbele Vierendeels bleef in Poperinge wonen. Dat blijkt onder andere ook uit een halmakte van **de 20ste augustus 1576**. Daarin wordt de huidevetterij langs haar erf en huis op de Oude Markt van Poperinge verkocht en daarbij wordt gesteld dat dit gelegen was met aan de **westzyde ende noortzyde de weduwe van Nicolays van Bambeke**.

Verder komen we **Barbara Vierendeels** nog eens tegen in een akte van de **13de april 1577** (SAP 321) waarbij de erfenis of het deellot van de kinderen **Janssone** bepaald wordt. Dit deellot wordt ook 'ghelast met de helft van xij pond parisis tsjaers losrente ten proffite van dheer **Willem Baron** ende de helft van xij pond parisis tsjaers gheldende de weduwe van **Clays van Bambeque**.

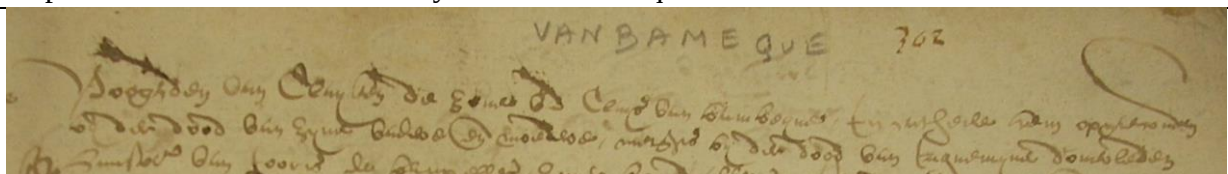
Dus ook hier had ze een lening lopen waarvan ze jaarlijks 12 pond parisis opstreekt.

Barbele Vierendeels moet eind maart 1580 gestorven zijn te Poperinge.

Op de 7de april 1580 vinden we immers de verschillende deelloten terug die voor de kinderen van Clays en Barbele opgemaakt zijn.

Het eerste deellot van 'Clayken' van Bambeeke, de latere Clays, geven we integraal.

7 april 1580 – De erfenis van Clayken van Bambeque – SAP 321 – Weezerie

Franchois Tryssesone

Jan de Muelenaere filius Marcx

Vooghdten van **Clayken de zoone van Clays van Bambeque** in catheile hem opghecomen by den dood van zijne vadere ende moedere metghaeters by de dood van Jacquemyne doverleden huusvrouwe van **Jooris de Blixelles** – zuuver boven alle vutschulden, deelcosten ende theercosten ijm vjc xlvj- 2646 - pond vij – 7 - schele vj – 6 - deniers parisis clevende an de vooghdten

Item in onghereede schuld clevende an diversche personen naer tbewys vande jurentiers clj pond in de masse van vjc xlij – 642 - pond x – 10 - schele parisis ende an **Jooris de Buckere** by cedulle iijj - 4 - pond x – 10 - schele parisis

Item heeft een zelveren schelpe weeghende zes ounce ende viij ynghelschen

Item txiijde van de erfve ter madelstede ten houcke vande **Leverstraete** metgaders txde van de grooten huuse met twee cleene huuzekens staende opde zelve erfve streckende van vooren up de jeghens de voorseide straete ende doostzyde **Jan Folcque** met een happe an de waterganck – breed xx voeten gaende tot den Schipvaerd – gelast zijn advenante van ij schele viij deniers tsjaers den heere

Item de helft van een huus, erfve ende catheil daer **Jacob de Mey** woonende es op **dYperstraete** ghemeene met Anthon zijn broedere, streckende van vooren up de straete, achterwaerd totter erfve van **Loys Makeblyde** – de zuudzyde de voorseide Loys ende de noordzyde **Christiaen Vlamynck** ghelast metter helft van vj pond parisis tsjaers losrente den penninck xvjde – gheldende de weduwe van **Gillis Clays**

Item vier linnen gherstlands inde Peselhouck dat **Jan Maezen** in pachte heeft, strecken metter noordhende up de Coppernollestraete – doostzyde **Cornelis Peel** ende de westzyde de kinderen van **Adriaen van de Wasene**

Item vijf roeden zaeylands inde voornoemde houck die de voornoemde **Jan Maezen** in pachte heeft streckende mette nnoordhende op tland van **Abel van Ameele** – zuudhende Matthys van Heede – doost ende westzyde de kinderen van Jan Kesteman

Item drie vierendelen lands inde voornoemde houck pachter als vooren – streckende metter noordhende op tland van **Matthys van Heede** – de zuudzyde Christiaen Staessen ende de noordzyde de kinderen van Jan Kesteman

Item een losrente van lx – 60 - ponden parisis tsjaers - de penninck xvi – 16 – up 't goed van **Pieter Heure** in Heerzeele vallende altyds den xvde in wedemaend

Item tverloop vande zelve rente gevallen den xvde- 15de - wedemaent lxxviiij – 1578 - ende lxxix – 1579 - – cxx – 120 - pond parisis

Item een losrente van xij pond parisis tsjaers – de penninck xvj – op tgoed van **Daniel Bernaerdt** vallende altyds de iijde in sporcle

Item moet ontfanghen over tverloop van diere tlaetste gevallen den iij de in sporcle lxxx – 3 februari 1580 - xxxv – 35 - pond parisis

Item de losrente van vj pond parisis tsjaers den penninck xvjde op tgoed van **Franchois Bueten**, vallende altyds den xvij - 17 - van sporcle

Item moet ontfanghen over tverloop gevallen den xvij ste sporcle lxxviiij, lxxxix ende lxxx xvij pnd parisis

Item de helft van een losrente van xj pond parisis tsjaers – den penninck xvjde op tgoed van **Willem van Noeufville** vallende altyds den viijste wedemaent ende moet ontfanghen over tverloop vande zelve xviiij – 18 - pond parisis

Item een losrente van xxx schele tjsaers - den penninck xvjde - van eenen brief van viij pond groten sjaers op tgoed van **Jooris Vutendael** vallende altyds den ijde – 2de - hooymaend – juni - ende moet ontfanghen over tverloop van de zelve lxiiij pond parisis

Men houdet by schepenen

Actum den vijde aprilis xvc lxxx – borghe Frans Tryssenesone ende Jan de Muelenaere filius Marcx elck voor anderen ende een voor al

Op de zelfde dag werden ook gelijklopende deelloten opgemaakt voor de andere drie kinderen van Clays en Barbele Vierendeels.

*De vier kinderen van Bambeke waren dus: **Claycken of Clays, Antheunes, Barbele en Tanneken.***

*Alle vier de kinderen kregen bij de verdeling van hun erfenis twee voogden toegewezen, enerzijds **Franchois Tryssesone** die al langer voogd was en anderzijds **Jan de Muelenaere filius Marcx**. Dat betekent dat zij allen vier nog minderjarig waren.*

Als ik goed geïnformeerd ben lag de 'meerderjarigheid' toen op 23 jaar.

De kinderen zijn allen geboren voor 1568 , het jaar waarin hun vader te Brussel onthoofd werd. Het oudste kind kan in 1568 maximaal 12 jaar oud geweest zijn. We nemen ook aan dat Clays junior het oudste kind was van de vier.

Nicolays van bambeecke +23 april 1568 & Barbele Vierendeels +1580

- **Nicolaes**
- **Antheunis**
- **Barbele**
- **Tanneken**

De kinderen van Bambeeke moeten Poperinge verlaten hebben ten laatste in het jaar 1583 toen Poperinge volledig vernield werden, zowel door de Spaanse troepen die te Duinkerke lagen als door de geuzentroepen die op dat moment in Ieper zaten.

Clays van Bambeke & Elisabeth Cornelisdochter vander Belle

Clayeken of Clays van Bambeke, waarschijnlijk de oudste zoon, week uit naar Leiden. Daar trouwde hij op de 30ste mei 1591 (!) met Elisabeth van der Belle. Clays moet dan ongeveer 30 jaar oud geweest zijn.

(!) Deze trouwdatum vonden we een paar keer terug op internet, doch dit strookt helemaal niet met 'het testament' van Nicolaas van Bambeke en zijn vrouw Elisabeth Cornelisdochter van Belle dat gedateerd is op de 26ste januari 1594. Meestal is een dergelijk testament eigenlijk een huwelijkscontract. Wij gaan er dan ook van uit dat het koppel eerder trouwde eind januari 1594. Dit strookt dan ook beter met het feit dat hun eerste kind – ook al Nicolaas genoemd - geboren werd op de 17de mei 1596.

Het koppel kreeg de volgende kinderen:

- **Clays van Bambeke** ° 17 mei 1596 - + 30 augustus 1661
- **Maria van Bambeek** ° 1597 – huwde met Philip de Bacher
- **Cornelis van Bambeek**

*Over de activiteiten van Clays van Bambeke krijgen we iets te horen via de notariële akten die we in Leiden terugvinden. In het Oud Notarieel Archief van Leiden ligt er een register van notaris **Willem van Oudevliet** waaruit we enkele akten konden halen.*

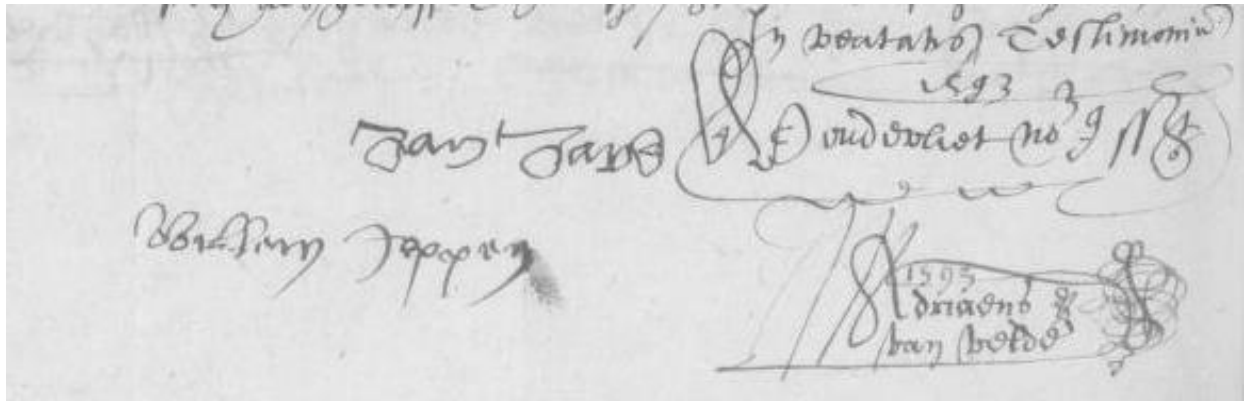
We vonden er één van de 25ste november 1593.

Attestatie Nicolaes van Bambeke, coopman

*Upten xxvste novembris anno xvc dryentneghentich es voor mij Willem van Oudevliet, notaris publicque by den hove van Hollant geadmitteert – ende voor de nabeschreven getuyghen gehcomen **Jan Janszone**, schipvaerder up Amstelredam, alhier bynnen Leyden – out ontrent liij – 54 – jaren ende heeft by sijne mannen ware woorden in plaetze van ede – ter resquesitie van Niclaes van Bambeke, coopman, getuycht ende verclaert warachtich te weesen, dat hy getuige up dyncxdage den xvij ste – 17de – novembris lestleden, des savonts ontrent 4 uren ter Amderdam Torne dese gecomen es ende dat by hem getuyge upten Ouden Rijn, tusschen de huysinghe, weleer gecomen van Vrederic Besemmaker ende Jeroen Piekens, **Henric Serjansone** hem getuyghe eisschende of hy geen brieven van Amstelredam en brachte – waerop hy getuyghe den verweerder henric Serjans in handen gaff al de brieven die hy brochte tot tsynen tot xcj toe, ten eynde hy syen soude offer briefffen in waren die aen hem hielden ende hy getuyghe hem gekeert hebbende na syn knecht die hy becheet dede waer hy de haver ende gers soude lossen – heeft ondertusschen de verweerder henric Serjansone, verweerder, een packetje met breiven in syn sach ghesteken – toecommende de requirant die hy getuyghe tot Amstelrededam weesende, ontfanghen hadde van Hans Byderhuysen – van weclck packetjen brieven de verweerder Henric Serjans, hem getuyghe voorthalende een stoter heeft gegeven endehem twee blancken gerestitueert.*

Wyders de tuychende hy nyet – presenterende alle tzelve dies noot ende versocht zynde by synen ede voor allen heeren ende rechteren taffirmeren – consenterende de requirant hyer van acte van attestatie gemaect te werden.

Gedaen aldus binnen den stede van Leyden ten huysse mijns notaris in presentie vande eersamen meester Willem Joppens, cleermaker ende Maerten Adriaenssens van Velde, burgeren der stede, als gelooffelicke getuyghen hyer toe versocht ende gebeden.

Alles wijst er hier op dat Clays van Bambeke zowel in Leiden als in Amsterdam zijn wolhandel dreef.

Op de 26ste januari 1594 vinden we het 'testament' van Clays van Bambeke en zijn vrouw Elysabeth Corneelsdochter wat ook hun huwelijkse voorwaarde is. Wij nemen dus aan dat ze rond deze tijd ook getrouwd zullen zijn.

26 januari 1594 – Testament van Bambeke en zijn vrouw – Oud Notarieel Archief – Leiden – Inv. 58 folio 24

Testament Niclaes van Bambeke ende Elysabeth Corneelsdochter – Inde Regenboge

Inden naeme Gods, ons heeren, Amen.
Byden innehouden van desen jegenwoordighen
openbaren instrument,
zy kennelic eenen yeghelycken
dat inde jare vander geboorten ons Salichmakers
Jesu Christi, duyssent vyffhondert vyerentnegentich,
inde maent van Januario opten sessentwintichsten
dach der selver maent des savonts ontrent de clocke
ses uyren –
inde sevenste juliche – *juliaanse* - regnerende dalder
deurlichtichste ende grootmogenste prince ende
heeren heere Rodolpts – de tweede ghecoren
roomsche keysser van dyer naeme, altyt vermeerder

srycx in syn xxste jare zynre keysserycke onsen Salighen Heere

Voor mij, openbaer notario, ende voor de naerbeschreven getugen gecomen zyn deersame

Niclaes van Bambeke ende Elysabeth Cornelisdochter, gerechte man ende wyff –

burgeren der stede van Leyden inde **Regenboge** inde Graefschappe van Hollant,

beyde deur des heeren genade clouc ende gesont van lichaemen,

gaende ende staende - heure redenen, memorie ende verstande volcomelicken gebruyckende
als redelick blycken mochte ende men nyet anders en conde bemercken,

Verclaerende dat silyeden – overleggende dexempelen der voorvaderen beyde des ouden

ende testamtents ooc deses jeghenwoordighe ellendigen werelts dat alle mensschen opgeleyt

es eens te moeten sterven ende nyet sekerder te weesen dan de tytelicke doot ende nyet

onsekerder dan de tyt ende uyre van dyen –

van meeninge waren reciproce, over ende weder over vuyt conjugiaelder affectien ten behoefte vande langstlevende van hen beyden te disponeren – doende alle tzelve – soe zylieden opentlicken verclaerden –

Met goeden voorsyen wel bedacht ende beraeden wesende - zonder by yemant daer toe gheïnduceert, misleyt of sinisterlicken ghepersuadeert te zyne, maer met heure eyghen byeder voys, moet ende wille ende om sonderlinghe merckelicke redenen heur gemoet ende conscientie daer toe porrende

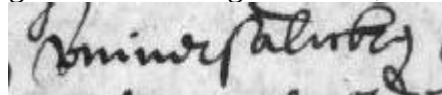
Als vooren bevelende heure christelicke sielen inde handen Gods almachtich ende heure dode lichamen daerde –

disponerende daerome ende willende ooc den langstlevende van hen beyden voorsyen, dat hy of sy behoorlicke autoriteyt by heure beyder kinderen die zylieden tsamen deur Gods hulpe tsamen zullen mogen procreeren,

mitsgaders goet, onderhout zal moghen hebben,

ende om dat heure kinderen die zylieden ten tyde vanden eersten aflivigen van hen beyden zullen moghen achterlaeten in alle onderdanigheyt van langstlevende –

gehouden zal mogen werden, dat zylieden om de voorseide ende andere verlenen

salichen ende geheelicken van goeden by elcx metter doot te ontruymen –

ordonneren by desen dat zy oft den anderen ende sulcx de langslevende van hen beyden maeckende den desen van de eigendomme van alle ende elcx heurlyeder beyder goeden tsy roerende ende onroerende, huyssen, erven, landen, huuden, wolle, hout, coper, gelt, goutwaren ende coopmansschappe gheen utghesondert dan deerste overlijdende van hem beyden metter doot ontruymen ende achterlaeten zal -

Omme daarmede sijne ofte hare vrye wille te doene

Willende nochtans dat de langstlevende ghehouden zal zijn heure beyder kinderen – tsy eenighe die sy zullen moghen comen achter te laeten ende tsamen procreeren –

als zy tot de volcomen ouderdomme van xxv jaaren zullen zijn gecomen wte reycken tsamen aen gelde ofte de waerde daer vooren de somme van thyenduysent carolus guldens te xl groten tstic.

Ende middelertyt de selve in alle opbrenginge te onderhouden van eeten, drincken, cleden, gelyc de staet van langstlevende vereysschen zal moghen,

daer inne zy testanten heure kint ofte kinderen alsoo institueren tot elcx heure erffgoede ende ooc bewijzen by dese voor heure vaders ofte moeders erve.

Ende waert zaecke dat de voorseide Niclaes van Bambeke testant voor de voorseide Elysabeth zijn huysvrouwe geraecte afflivich te werden –

sonder kint ofte kinderen nae te laeten –

soe sal de voorseide Elisabeth allen de gemeenen boedel blyven besitten –

mits dat sy in dat geval syn testants naeste vrienden gehouden zal zijn te laeten volgen alsucke goederen als hem **volghende den deelote in Vlaanderen gelegen** aengecomen zyn -

ende soo Elysabeth testatrice voor Bambeke geraect zonder kint ofte kinderen nae te laeten al vooren toverlyden - zal sy inschelycx als voren inde gemeenen boedel blyven sitten ende alleen aen de vrienden van haer svaders ende moeders syde -

soe haer moeder voor haer testante overleden waere –

vuyt reycken twee hondert ponden grooten vlaems aen elcke syde de helft –

maer stervende by tleven van haeren moeder als vooren –

zal hy haer moeder laeten volgen alle haere testatrices wolle ende linde clederen met haere ringhen ende juwelen thaeren lyve behoort hebbende –

ende de vrienden van haer testatrices vader zyde eens hondert ponden grooten vlaems –

maer een van beyden stervende –

kindt ofte kinderen na laetende ende de langstlevende gelegen ware hem ofte haer weder in huwelicke state te begeven –
zal de langstlevende in dat geval gehouden zyn des eerst afflivigh kint of kinderen opleggen ende betaelen de voorseide thyen duyssent carolus guldens –
somme die ten behoefte van tkint ofte kinderen te werden beleyt mits dat de langstlevende in dat geval ende boven dien heure kint ofte kinderen betaelen sullen voor heur wtstellinghe ende opbrengen tot sijne ofte heure mondige dagen sulcx de langstlevende bevinden zal te behooren ende sy testanten het gemoet ende gheschictheyt vande langstlevende bevelen ende vertrouwen –
by desen zodoende heure huwelicxe voorwaarden ende andere testamenten ende maeckinghe die zylieden tsamen of elcx van hem alleen voor date van desen mogen hebben gemaect - die zy willen van onwaerde ende crachteloos te wesen -
Begerende ende willende dat dese heure beyder dispositie reciprocaer ende vuyterse wille volcomen voortganc hebben ende effect sorteren zal als testamente, codicille, legate, donatie, gifte vuyt zaecke des doots ofte eenige andere gevinge of maeckinge soe dat alder beste ende vaste plaetze nabeschreven geestelicke ofte waerlicke rechten, coustumen ofte gewoonten vande landen hebben ende effect sorteren zal mogen
nyetjeghenstaende dat par avonture alle solemniteiten van rechten zyn gerequireert bevonden zouden mogen werden zyn geobserveert te zyne -
Versouckende aen my notario publicq onderschreven, wettelyck aen mijne handen als publicque persoon hen testanten hyer vooren ofte meer openbare instrumenten inde beste vorme gemaect ende geleverd te werden
Gedaen ende gepasseert aldus binnen de stede van Leyden ten huysse ende comptoire mijns notario ten dage uyre jaere maent julicke – *juliaans* – en keisserryckevoorseeid
In presentie van de eersamen Pieter Dirix, graeff van Amstelredam ende Johan Hanneman vuytern Hage - studenten der universiteyt alhyer als gelooffelcike getuyghen hier versocht ende by monde vande testanten selver gebeden zynde

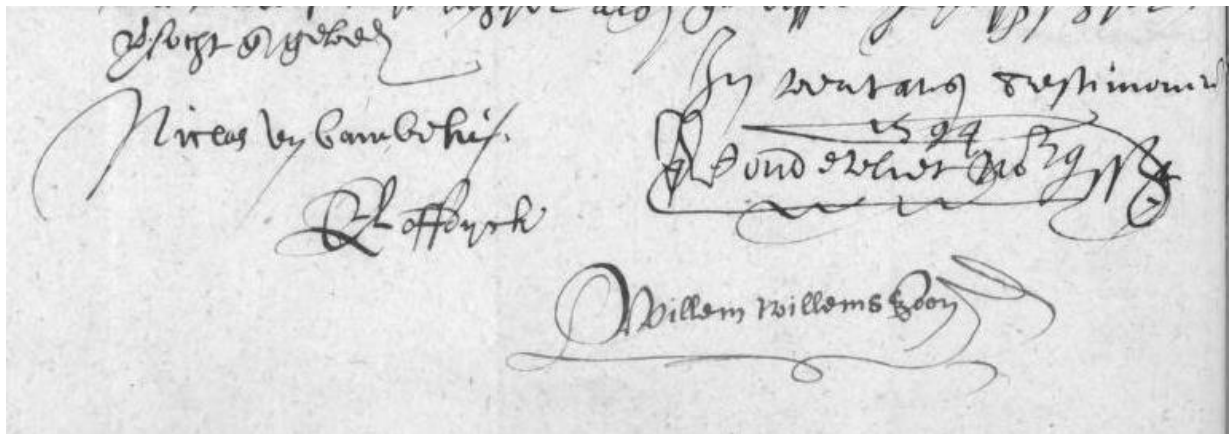
24 februari 1594 - Procuratie Niclaes van Bambeke, coopman tot Leyden⁵

Procuratie Niclaes van Bambeke, coopman tot Leyden

⁵ Procuratie Niclaes van Bambeke, coopman tot Leyden
Erfgoed Leiden en omstreken -: Notarissen ter standplaats Leiden (Oud Notarieel Archief),
Leiden, archief 506, inventarisnummer 58, folio 038.

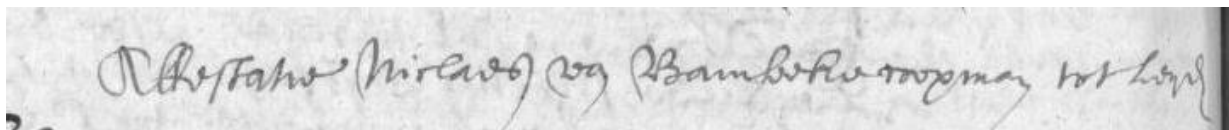
Erfgoed Leiden en omstreken -: Notarissen ter standplaats Leiden (Oud Notarieel Archief), Leiden, archief 506, inventarisnummer 58, folio 038.

Upten xxiiij february anno xvc xciiij – 1594 – es voor mij notaris publick ende voor de nabeschreven getuyghen gecomen **Niclaes van Bambeke**, coopman inde **Regenboge** binnen Leyden ende heeft mits desen geconstitueert ende machtich gemaect **meester Claes vander Corput** tot Dordrecht omme van wegghen ende uten name van hem constituant van Jan Jacobssone Dudyn te ontfanghen alsulcke lxiiij – 63 - gulden ende xvij – 17 - schele als die Dudyn hem constituant na luyt sijn obligatie schuldich es,
Indient noot zy rechts daeraen te spreken ende te plegen voordien gerechte van Dordrecht ende allen anderen rechtheren ende vierscharen op ende jeghen desen Dudyn ende een yeghelicke ad lites – memoria potz substt et cavende de rato et de judicato solvendo in tota forma - besonderlick dat Corput in cas van ontfanghen gehouden was te doen verantwoordinghe, bewys ende reliqua
Gedaen also binnen der stede van Keyden ten huysse mijns notaris in presentie van Sacharias Hoffdyc ende Willem Willemsz. - studenten der universiteyt alhyer als gelooffelicke getuyghen hyer toe versocht ende gebeden

A photograph of a handwritten document in Dutch. The text is written in a cursive script. It includes the name 'Niclaes van Bambeke' and the year '1594'. There are several signatures, including one that appears to be 'Willem Willemsz'.

Van Bambeke stelt dus **Claes vander Corput** van Dordrecht aan als zijn zaakgelastigde in deze stad. De Nicolaas waarvan hier sprake is kan best het achtste kind geweest zijn van Johan vander Corput, afkomstig uit Breda. Deze familie nam zowel in Breda als in Dordrecht belangrijke functies als stadspensionaris of griffier. Zijn zuster Johanna trouwde met Henrik Smetius die de lijfarts werd van de keurvorst van de Palts, Frederik III. Hij praktiseerde later te Frankenthal waar onder andere Pieter Daten met verschillende Poperingenaars neerstreek.

9 april 1594 - Attestatie voor Niclaes van Bambeke, coopman tot Leyden ⁶
--

A photograph of a handwritten document in Dutch. The text is written in a cursive script. It includes the name 'Niclaes van Bambeke' and the year '1594'.

⁶ Erfgoed Leiden en omstreken -: Notarissen ter standplaats Leiden (Oud Notarieel Archief), Leiden, archief 506, inventarisnummer 58 – folio 71

Upten negenden aprilis anno 1594 es voor mij, Willem van Oudevliet, notaris publicque byden hove van Hollant geadmitteert ende voorde nabeschreven ghetuyghen, gecommen **Mayken Willems, filia Deman**, wedewe wijlen Jan Schote van Halewijn in Vlaenderen, residerende binnen Leyden in Hollant, out ontrent L jaren – ende heeft by hare vrouwen ware woorden in plaetze van ede – ter requeste van **Niclaes van Bambeke**, coopman binnen de voorseide stede, getuygt warachtich te weesen dat sy ghetuyghe opten **28 december 1593** lestleden, van de requirant ghecost heeft ghehadt een sack **pomersche pellwulle** met desen uytstaende merck ende nombre in welcke sack sy getuyghe bevonden heeft wel in te weesen hondert ponden ruym, grys graen, onbehorlic goets, hoewel de helft van de sack noch grijs ende grauwe was datmen heeft commen vertrapieren dat zy getuyghe haer dies grootelick beclaecht ende daer vn begeert van voorseide Van bambeke gegoet te werden of tzelve aen zyn pennynck te corten wyders die tuychde zy nyet presentelick alle tzelve des noot ende versocht zynde by haren ede voor alle heeren ende rechteren taffirmeren, consenterende de requerant hyer vn oock testimonatie geleverd te werden hiervan. Gedaen ter stede van Leyden, ten huysse mijns notaris in presentie vande eersamen Sacharias Hoffdyc van Souvelsdyc ende Willem Willems, studenten der universiteyt. Alhyer als gheloofelick getuychd hiertoe versocht ende gebeden.

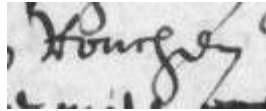
The image shows a handwritten document, likely a notarial attestation. It features several signatures in dark ink on aged, slightly textured paper. At the top right, there is a signature that appears to be 'Niclaes van Bambeke' with the year '1594' written above it. Below this, there are several other signatures, including one that looks like 'Willem van Oudevliet' and another that might be 'Sacharias Hoffdyc'. The handwriting is in a cursive style typical of the late 16th century.

Ook deze attestatie getuigt van de wolhandel van Niclaes van Bambeke, net zoals de volgende.

13 mei 1594 - Attestatie Nicolaes van Bambeke, coopman tot Leyden in de Regenboge⁷

Upten derthyenden dach van Meye anno xvc vyerentnegentich syn voor mij **Willem van Oudevliet**, notaris publyck, byden hove van Hollandt gheadmitteert voor de nabeschreven getuygen gecomen

⁷ Erfgoed Leiden en omstreken: Notarissen ter standplaats Leiden (Oud Notarieel Archief), Leiden, archief 506, inventarisnummer 58 – folio 104

Joos Jinopens van Rouchem – out ontrent xliiij jaren –

Anthonis Vermote van Halewyn – out ontrent xxxj jaren – alle drapiers –

burgeren derr stede van Leyden

ende hebben by heure mannen waere woorden in plaetze van ede –

ter requisitie van **Niclaes van Bambeke**, coopman inde Regenboge alhyer binnen Leyden voorseit

getuycht ende verclaert warachtich te wesen, dat sy getuyghen tsamen inde maent van martio voorleden vande requirant gecocht hebben twee sacken wulle vanden bystaende merck ende numero in welcke twee sacken zy getuyghen bevonden hebben te weten

inden zack numero 3 vyerennegentich ponden

ende in den zack numero 4 achtenzeventich ponden en een halve onbehoorlick hair- geen wolle synde

doch heel onbequamen om te vertrapieren,

welcke voorseide quaet hair gelopende syn tsamen 152 ½ ponden –

sy getuygen verclaeren de voorseide Bambeke, requirant, weder over geleverd te hebben –

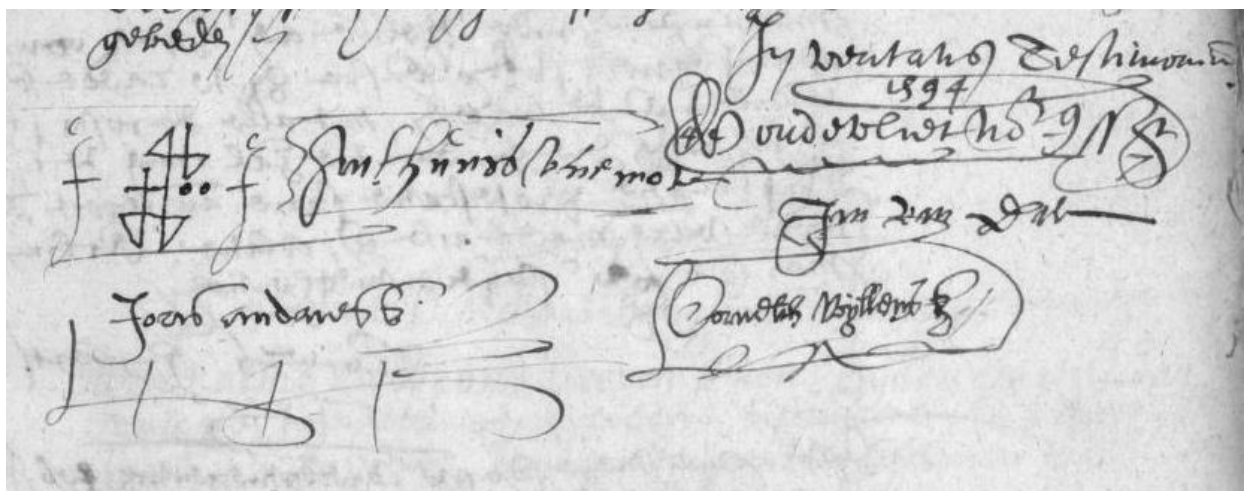
van geene neeringhe synde hem daer vooren yet te betaelen –

wyders en tuychden zy nyet.

Presenterende alle tzelve dies noot ende versocht zynde by elcx heeren ende voor allen heeren ende rechteren taffirmeren –

Consenterende den requirant dar van acte testimonael verleent te werdene ome hem te stercken daer ende soot behooren zal.

Gedaen aldus binnen der stede van leyden ende graefschappe van Hollandt ten huysse mijns notaris in presentie vande eersamen Jorys Andries, timmerman ende Cornelis Willems, burgeren der stede als gelooffelicke getuygen hyer toe versocht ende gebeden.

30 oktober 1606 – Van Bambeke - Renten

*Ondertussen te Poperinge maakt het Poperingse magistraat zich druk over Anthenuis van Bambeke, Nicolaas zijn broer. Deze blijkt ook uit Poperinge vertrokken te zijn en bevindt zich in **Brunswijk in Duitsland**.*

Dit is het land waar Andries Bacherus jaren lang lijfarts van de hertog was.

Toen hij Poperinge verliet heeft hij blijkbaar zijn 'issuwe' vergeten te betalen. De 'issuwe' was een soort belasting die gegeven werd op de bezittingen en goederen van de Poperingenaars die Poperinge verlieten.

Ander erfvenesse ten voorschreven daeghe ghehalmpt ten proffytte vander steede naer tbewys vande contracte hier naer int langhe ghementioneert

Alsoo den eerzaeme **Olivier Thibault** als machtich by pertinente procuratie over **Antheunis van Bambeeke** zijnen schoonbroeder hem vyndende toeghesproken van burchmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

Omme op hem te recouvreren inde voornoemde qualiteyt zulckx als den voorseyde Bambeeke, jonckman, zijn zelfs ende vut voorsdien de voorseyde stede zoude moghen toecommen ende competeren van **de yssuwe** van alle zijn goedynghen als gheweest zynde cuerbroeder der voorseyde stede ende naederhandt dannof vervremt deur zyne langduergehe absentie - houdende zijn domicilie in **Duitslant** aldaer zyn trafycke ende coopmanshandel doende

Dus heeft den voornoemde Thibault als procureur ende agent over den voorseyde Bambeeke blyckende byde zelve procuratie ghepasseert voor burchmeesters ende schepenen vande republycke van **Brunswyck in Duitschlant** in date van den derden septembre 1597 – hier ghesien, vut crachte van welcke procuratie heeft den voorseyde Thibault met de voorseyde Bambeeke verzocht te hebben dien aenghaende eenich quitschel ende moderatie vanden heesch over de redemptie vande zelve issuwe by collega vander wet gheheescht, dies volghende hebben die van tcollege met de voorseyde Thibault ter presentie van hemlyeden tesorier der zelve steede vereenst ende met elckanderen veraccordeert inder manieren naervolghende,

te weeten, tot afleg vanden recht van yssuwe over den voorseyde Bambeeke heeft hij Thibault ghecedeert, ghetransporteert ten proffytte vander stede inde handen van den zelve tesorier de twee deelen van dryen van een verbrande erfve met ghelicke inde materyaelen wesende zuuver gront ende onbelast,

ghestaen ende ghelegghen **opde oude mart neffens de groote steenbrugge**, streckende vander mart achterwaert tot inde Schipvaert – van noorden jeghens derfve competeert den voorseyde Thibault, causa uxoris,

hem aenghedeelt naer toverlijden van **Pauwels Serjansssone**,

wesende de helft vande twee vercochte deelen waer vooren den voorseyde Thibault zal blijven in zijn gheheel omme ten laste vanden voorseyde Bambeeke ende Henderyck Serjansssone wien een derde competeert,

te recouvreren vergheldynghe ofte recompense, van alzooveele als zijn contingent bedraecht, blyvende alleene hier exclus tderde vander voorseyde erfve ghedestruweert de voorseyde twee deelen, in redemptie van de voorseyde yssuwe,

de somme van twee hondert pont parisis boven xx ponden parisis voor byden zelve Thibault ghegheven ter tafel,

int contreactien ende accorderen, zoo voor tgracicus redenen vande voorseyde yssuwe alle twelck hij Thibault zal moghen vercommen opden voorseyde Bambeeke wien de yssuwe gheraeckt,

boven tvoorgaende heeft oock de voorseyde Thibault de stede quitghescholden,

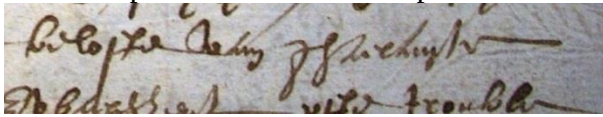
zoo hij doet by desen tghonne hij pretendeerde te heffen ten laste van der steede over diverssche voorgaende **jaeren cheyns vande voorseyde erfve** totten dach van heden, dien volghens omme de stede wel ende ghetauwelick te bewaeren,

heeft den voorseyde Thibault ghecompareert in schepencamer deser stede opden xxxste octobris 1606 alwaer hij zoo over hem zelve als over **Antheunis van Bambeeke** zijnen zwagher

hem ontuut ende onterft van de twee voorseyde deelen

ende daer inne gheerft **Pieter vande Peereboome** als tesorier vander voorseyde stede,

de zelve erfvenesse accepterende naer alle solempnityten ter presentie van burchmeesters ende schepenen in vierschaere op den xx octobris 1606 met belofte

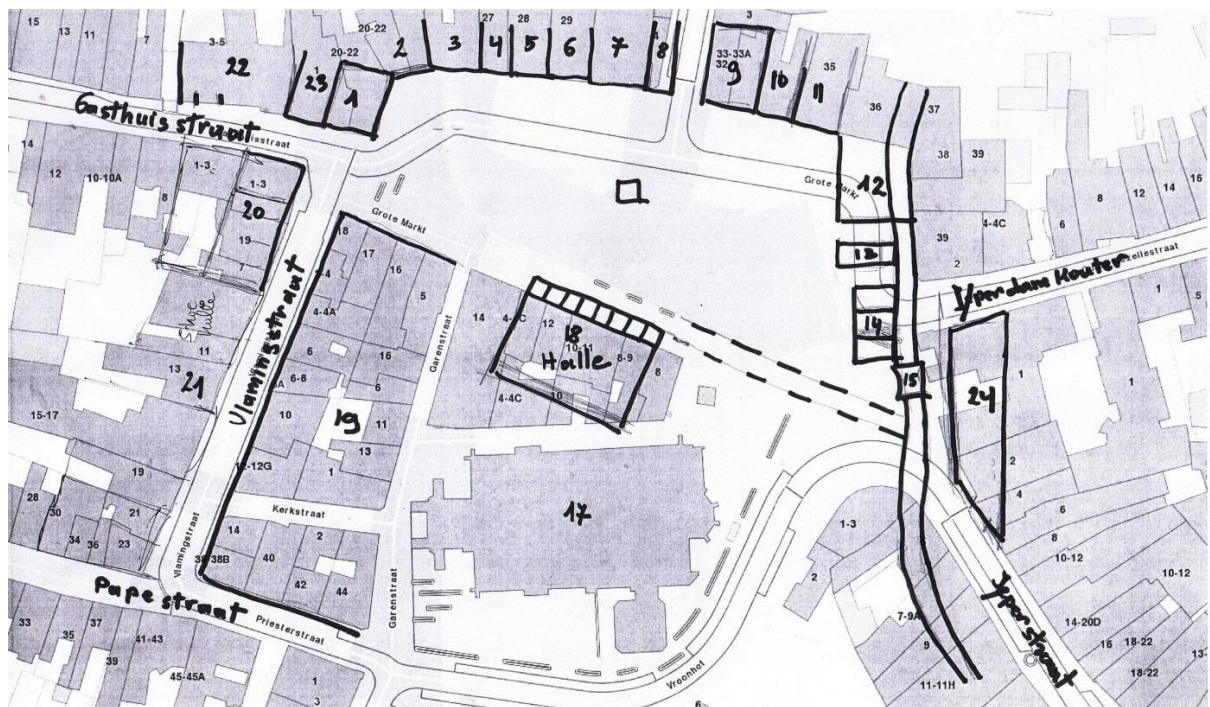

van gharante

In cas van eeneghe opcommende zwaerichydt ofte trouble die de stede deese anneghaende zoude moghen opcommen

Zoals blijkt uit deze akte betreft het hier een erf waarop eertijds drie huizen stonden – nummer 14 op de onderstaande kaart - gelegen langs de Grote Steenbrugge op de Oude Markt te Poperinge. Het is hetzelfde erf dat zijn vader Clays op de 31ste december 1558 aangekocht had.

Deze drie huizen waren afgebrand met de grote destructie van Poperinge in het jaar 1583. De stad wilde dit erf kopen om zo gemakkelijker de stenen brug te vrijwaren en deze indien nodig brder te kunnen maken. Vandaar de Pieter vande Peereboome als ontvanger van de stad, het deel dat nog eigendom was van Antheunis van Bambekre en van zijn zuster opkocht. Een paar jaar later werd ook het verbrande erf op de hoek van de huidige Veurnestraat en de huidige grote Markt, verkocht.

9 maart 1608 – Het erf van Clays van Bambeke, gelegen op de hoek van de Leverstraat en de Oude Markt – nummer 9 op de kaart - wordt verkocht - Halmen

Vincent Roens heeft ghecocht jehens
Oliver Thibault

te weten tzeste ende xiiijde partye ende deel vande erfve ende materyaelen daer op rustende daer wylen thuis ghestaen heeft van **Nicolays van Bambeeke** ligghende **ten houcke vande Leverstraete** deser stede – commende ter mart van oosten **Jan Valcke**, van westen de voornoemde straete –

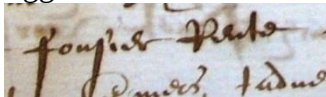
streckende met ender happe oostwaert tot inde schipvaart –
 breed twyntich voeten –
 hier mede gaende derfve onder het onderlat daer nu ter tydt woont de wedwe van **Passchier Back**
 ligghende van noorden de voorseide erfve –
 ghelast met heerlicke fonsier – *grondceins* - rente den heere van Poperynghe
 ende es ghegheven omme ten **advenante tachtentich ponden groote vlamsch** de gheheele
 erfve zoo die ghelegghen es **t ghemeene onverdeelt** –
 te betaelen tvoorseide advenant ten ervvachticheyt
 voorts vj schele parisis te godtspenninck de kerke van Ste. Bertens
 Ende de ghemeenen aermen elck iiij pond parisis
 Te lyfcoope xij pond parisis
 Item de somme van xl pond parisis voor de vercooper eene hoedt
 Die de cooper kendt ontfaen te hebben aldus ghehalmpt over erfve dach ende date
 voorschreven onder de conditie hier in marge ghenarreert.

Een tweede verkoop – het deel van Antheunis van Bambeke, van dit erf gebeurde enkele maanden later, op de 27ste oktober 1608.

27 oktober 1608 – Verkoop erf van Bambeeke - Halmen

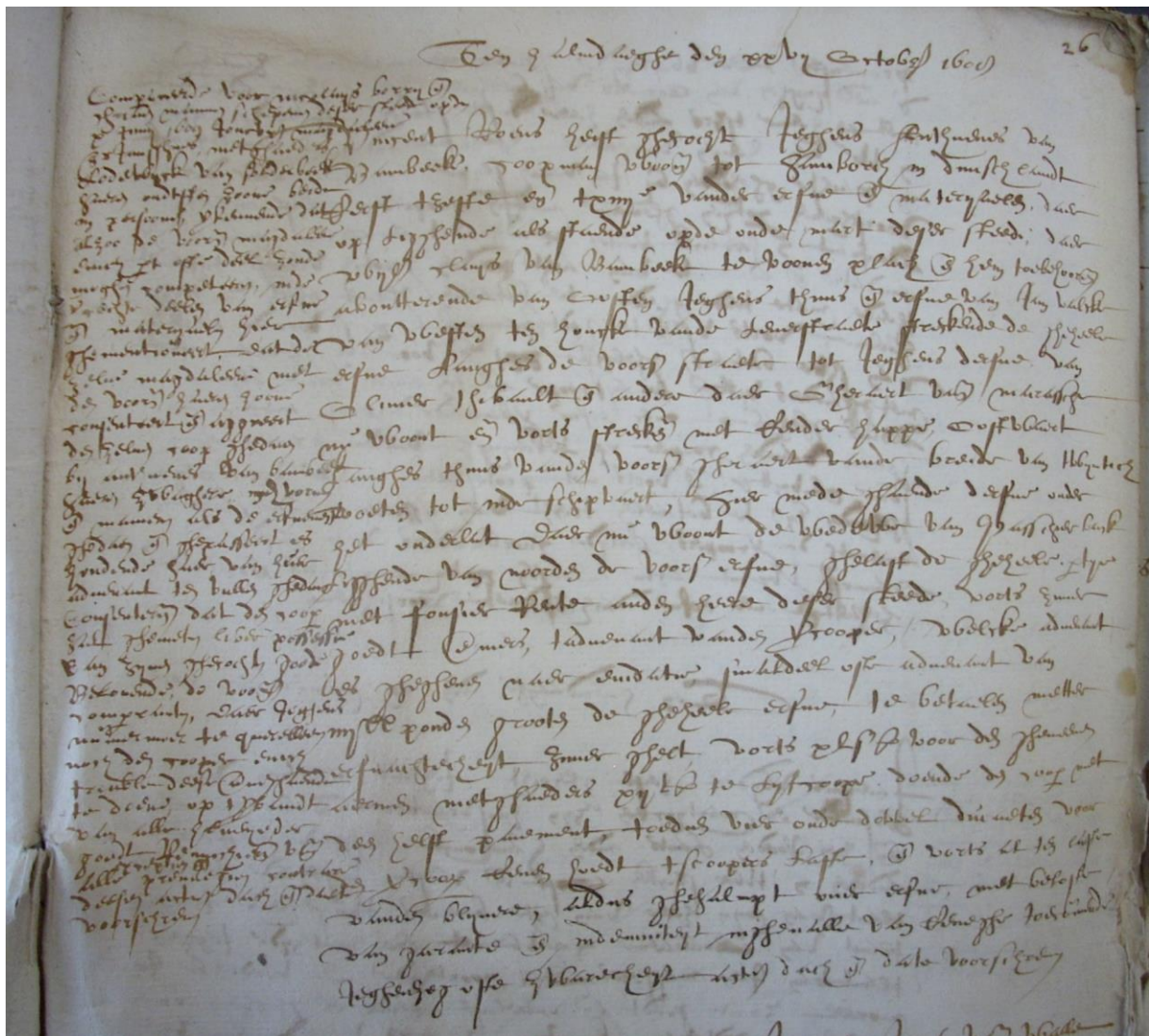
Ten halmdaeghe den xxvij octobre 1608

Vincent Roens heeft ghecocht jeghens **Antheunis van Bambeeke**, coopman, woondende tot **Hamborch** in Duitslandt,
 eerst tzeste ende txijste van der erfve ende materiaelen vdaer op ligghende als staende op de
 oude mart deser stede daer wylent **Claeys van Bambeeke** te woonen plach ende hem
 toebehoorde
 aboutterende van oosten jeghens thuus ende erfve van **Jan Valcke**
 van westen ten houck vande **Leverstraete**,
 streckende gheheele erfve langhs de voorseyde straete tot jeghens derfve van **Olivier Thibault** ende andere daer **Gheraart van Marassche** nu woont
 ende vorts streckende met eender happe oostwaerts langhs thuus vanden voorseyde Gheraertd
 vande breedte van twyntich voeten tot inde schipvaart,
 hier mede ghaende erfve onder het onderlat daer nu woont de wedewe van Passchier Back,
 ligghende van noorden de voorseyde erfve ghelast de gheheele partye met

fonsier – *cheins* - rente anden heere deser stede
 vorts zuuver goetd emmers tadvenant van den vercooper,
 welcke advenant es ghegheven naer emdate smaldeel of advenant van iiij xx- 80 - ponden
 grooten de gheheele erfve,
 te betaelen metter ervvachtigheyt - zuuver ghelt,
 vorts xl – 40 - schele parisis voor den ghemeenen aermen
 metghaeders xij – 12 - schele te lyfcoope,
 doende de coop met de helft paiement
 toedies vier oude dobbel ducaeten voor den vercooper eenen hoedt
 't scoopers laste
 ende vorts al ten laste vanden blyver,

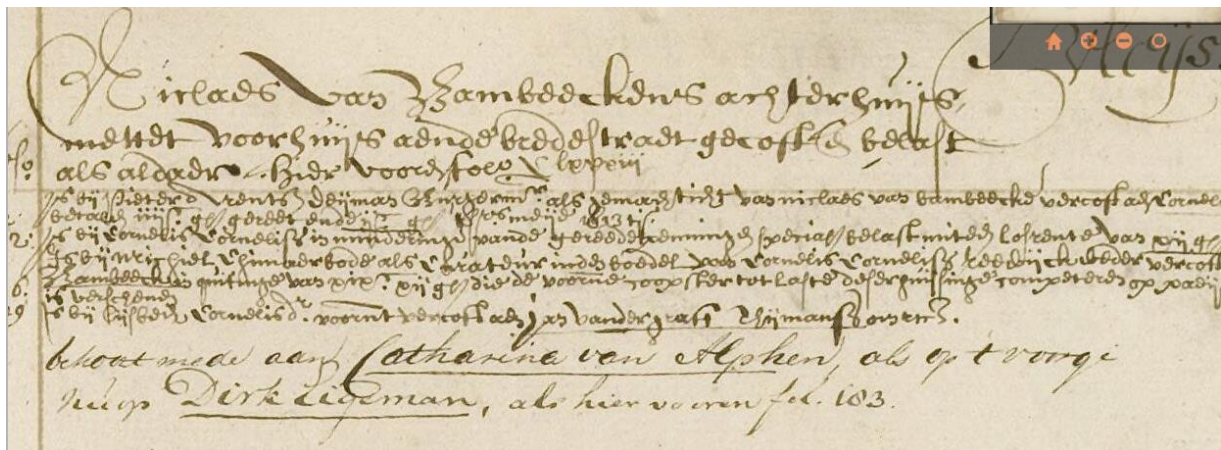
Aldus ghehalmt over erfve met belofte van garantie ende indemniteyt inghevalle van eeneghe toecommende jeghenseg – tegenzeg - ofte swaerigheyt
Actum dach ende date voorschreven

Uit deze akte blijkt dat Olivier Thibault, langs de mandelstede van wijlen Clays van Bambeke woonde. Zoals hiervoor bemerkt, was Olivier de schoonzoon van Clays van Bambeke, gehuwd met één van zijn dochters, ofwel Tanneke ofwel Barbele.

Nicolaas van Bambeke woont in de Bredestraat in Amsterdam – Bonboek

Niclaes van Bambeke verhuisde rond 1609 van Leiden naar Amsterdam.

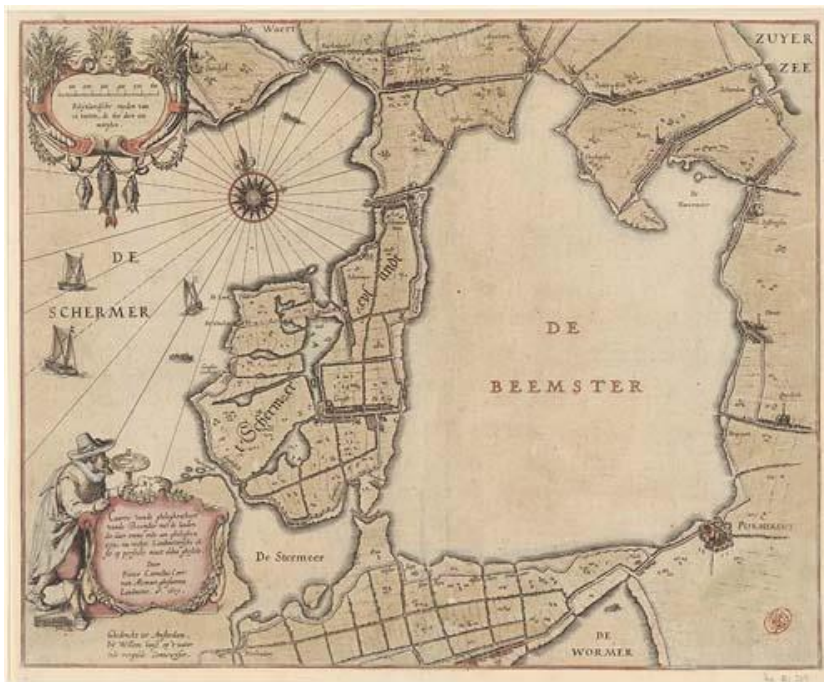

Niclaes van Bambeeckens achterhuys mette voorhuys aende **Bredestraet** ghecost ende belast als aldaer hier vooren folio lxxxij

Anderzijds leren we ook dat Niclaes van Bambeeck het huis “De Gulden Ster” in de Warmoesstraat te Amsterdam aankoopt maar blijktbaar is dit toch hetzelfde huis en in de zelfde straat.

Niclaes van Bambeke komt volgens Oscar Gelderblom voor het eerst voor in de Amsterdamse handelsmarkt in het jaar 1609.

Nicolaas van Bambeke en de Beemster

De Amsterdamse kooplieden en Haagse bestuurders wilden gebruik maken van die nieuwe technieken. Toen zij in 1607 gezamenlijk de Staten van Holland om toestemming verzochten voor hun plan, hadden ze daar goede redenen voor. Door hun geld te investeren in de droogmakerij hoopten de mannen te kunnen profiteren van de grote vraag naar landbouwgrond. Ze dachten hun investeringen snel terug te kunnen verdienen. De Staten honoreerden het

verzoek al binnen enkele weken. Direct werd met de voorbereidingen begonnen.

De toestemming van de Staten van Holland was echter niet voldoende om het ambitieuze project daadwerkelijk van start te laten gaan. Het Hoogheemraadschap van de Uitwaterende Sluizen stond bijvoorbeeld niet zo positief tegenover het plan. De drooglegging zou in andere gebieden leiden tot watertekort. Na onderhandelingen werd afgesproken dat de investeerders zouden betalen voor de aanleg van een afwateringskanaal. Met deze afspraak was de kous echter nog niet af. Omdat er een ringdijk aan de oever van het meer zou worden aangelegd,

moest daar ook land aangekocht worden. Daarom moesten de investeerders ook onderhandelen met landeigenaars en de besturen van dorpen en steden in de buurt. Als zij niet mee wilden werken, zou er van het mooie plan niets terechtkomen.

De onderhandelingen konden gelukkig vrij snel afgerond worden. Nog in 1607 werd de ringdijk aangelegd, 38 kilometer lang. Daaromheen werd een ringvaart gegraven. Ook bouwde men de windmolens. Aanvankelijk was berekend dat er circa 30 molens nodig zouden zijn, maar uiteindelijk bleken er 43 nodig om het meer leeg te malen en zelfs 50 om het daadwerkelijk leeg te houden. Deze technische kant van de zaak was in handen van Jan Adriaenszoon Leeghwater.

Nicolaas van Bambeeck was in 1608 hoogheemraad van de Beemster en kwam na de overstromingramp van 1610, toen de net drooggevalle polder weer onderliep en men nieuw kapitaal nodig had om opnieuw te beginnen, in het college van hoofdingelanden.

Een 'hoofdingeland' was een van de "principaalste" of "meeste" (in)gelanden, d. i. van de voornaamste grondbezitters binnen een ingedijkt gebied, maar thans meer bepaald de titel van de uit dier midden gekozen vertegenwoordigers der gezamenlijke ingelanden in het bestuur van een waterschap.

De tientallen molens die aan de rand van het meer kwamen te staan, werden in een speciale formatie neergezet. Om al het water uit het meer in de ringvaart te krijgen, was een enkele rij molens namelijk niet genoeg. De molens werden geplaatst in molengangen, wat betekent dat de molens steeds een trapje hoger stonden. Daartussen waren waterreservoirs geplaatst. De molens hoefden zo het water steeds maar een beetje hoger te pompen, tot het uiteindelijk in de ringvaart terecht kwam. De molens deden hun werk en in januari 1610 was de Beemster bijna leeggepompt. Helaas gooide een zware storm roet in het eten. De Zuiderzeedijken braken, waardoor water het land op stroomde. Hierop besloten de bedijkers de ringdijk te verhogen. Enkele investeerders zagen het niet meer zitten en trokken zich terug uit het project. De overige deelnemers wisten echter nieuwe enthousiastelingen te vinden, waarna het werk werd voortgezet.

De site 'Poldersporen' die focust op de landmeters die de Beemsters verschillende keren opmaten, stellen het volgende: <http://www.poldersporen.nl/ontwerp/ontwerpers.html>

Toen er op **3 januari 1611** nog maar 6 voet water in de Beemster stond vroor deze dicht en besloot de vergadering van hoofdingelanden om bij de eerste gelegenheid zes landmeters het ijs op te sturen om het meer te meten en te peilen, om ondermeer de juiste herplaatsing van de molens te bepalen.

*Is weder ook bij advies van de heren hooftingelanden inde Hage goet ende geraetsaem gevonden dat men zes lantmeters met het eerste besloten water ende gaynkbaren ijs den Beemster zoude doen affmeten ende daer van een perfekte caerte maecken, ter welcke de here **Bambeke** aengenomen heeft te verschrijven de twee landmeters tot Leyden, ende de dijkgraeff Augusteyn Bas, ende noch twee landmeters tot Alcmaer, omme ter gelegender tijt met Mr Lucas de metinge te doen.*

Op enkele drukken van de gemaakte kaart worden de landmeters genoemd:

- Gerrit Dirksz. Langedijck (overl. 1624), uit Alkmaar
- Augustijn Bas, reeds sedert 1610 voor verschillende kussen ingeschakeld
- Lucas Jansz Sinck
- Jan Pietersz Dou, uit Leiden
- Adriaen Bruijn, uit Leiden
- Reyer Cornelisz, uit Alkmaar.

Hier uit blijkt dat Nicolaes van Bambeke niet alleen de drooglegging van de polder financierde, maar tevens zich hiermede actief bezig hield.

Op 19 mei 1612 was het werk voltooid: de Beemster was droog. Maar niet voor lang. In 1613 stond in de polder wederom een laag water, waardoor het land alsnog niet gebruikt kon worden. Gelukkig kon ook hiervoor een oplossing bedacht worden, waarna de inrichting van het nieuwe land eindelijk kon beginnen.

Op 30 juli 1620 vond op het slot te Purmerend de verloting plaats van de kavels vnde Beemster onder diegenen die zich hadden ingeschreven als participanten in de droogmaking en er naar rato van hun inschrijving aan hadden meebetaald.

Bij deze loting wordt de Arenberger kavel AK60, groot 20 morgen, toebeveeld aan François

Boudewijns, een koopman uit Amsterdam. Hij was oorspronkelijk uit Vlaanderen afkomstig, maar had zich na de val van Antwerpen in 1585 in Amsterdam gevestigd. Bij de droogmaking vande Beemster waren uitzonderlijk veel Zuid-Nederlands betrokken, waarschijnlijk behorend tot de

kring van Dirck van oss, de initiatiefnemer en grootste investeerder in het project, die eveneens uit Antwerpen kwam. De naastgelegen kavel AK59 werd in twee delen van 10 morgen verloot aan Abraham Boom en **Nicolaas van Bambeeck**.

De financiering van de drooglegging van de Beemster is zowat het laatste wat we over de geboren en getogen Poperingenaar Niclaes van Bambeke vernemen. Niclaes overlijdt te Amsterdam op de 18de maart 1615.

Hij wordt begraven in de Oude Kerk te Amsterdam in het Hoge Koor.

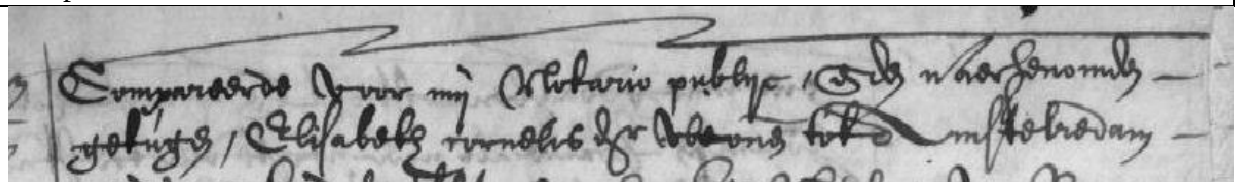
Het graf hoorde blijkbaar bij het huis 'De gulden Ster' dat hij gekocht had.

Op dit graf zien we drie wapenschilden, waarvan echter alleen het middelste voor ons herkenbaar is als het wapenschild van Niclaes van Bambeke.

De andere twee wapenschilden zijn blijkbaar de wapenschilden van vorige 'eigenaars' die aldaar begraven werden.

Zijn vrouw Elisabeth vander Belle stierf pas op de 14de januari 1649 of dus 34 jaar later. Van haar vonden we een klein jaar na het overlijden van haar man een constitutieakte van de 11de april 1616 waarbij ze Pieter Aerntszoon Deyman, de ontvanger van de stad Leiden lsl haar zaakgelastigde aanstelde.

11 april 1616 – Notaris Ewout Craen – Leiden- folio 80

Compareerde voor mij notaris publicc ende de naergecomen getugen **Elisabeth Cornelisdr.** woonende tot Amstelredam,

weduwe ende boedelhoutster van za. Sieur **Niclaes van Bambecq**, gheadsisteert met mij notaris, als haer gecoren voocht in desen

Ende heeft mits desen gheconstitueert ende in hare stede gestelt den sieur **Pieter Aerntsz. Deyman, tresorier** ordinaris deser stadt Leyden,

hem gevende volcomen macht, autchoriteyt ende speciael bevel

omme uyt de name ende van weghe haer constituante achter danigen persoon ofte personen mitsgaders voor zulcken somme ende pryse van penning ende in sodanighe manieren als hem gheconstitueerde goet ende inbaerlick dincken zal

te vercopen ende wettelicken aende respective copers op te draegen ende transporteren zodanighe custing ende rentebrieven als zy constituante in qualite spreekende heeft tot laste vande personen daer van de speciale hypothequen staen ofte leggende syn binnen de stad

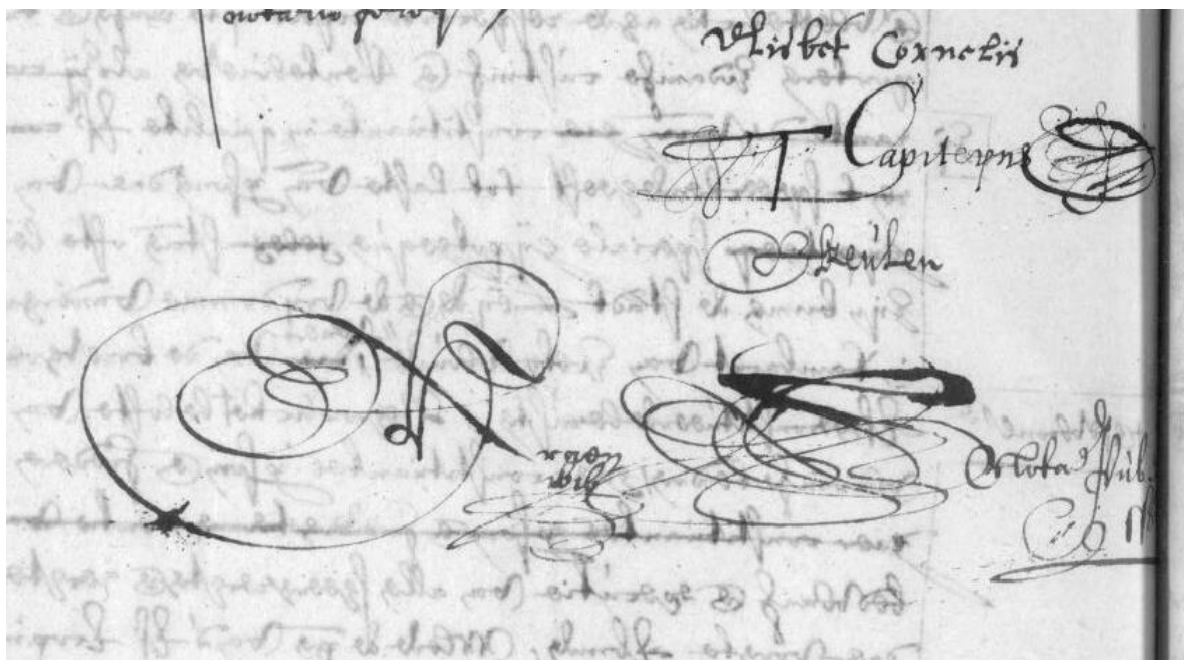
Leyden ende de vrydomme vandien ofte tambacht van Zoetenwoude waer van de brieven onder de voorseide gheconstitueerde berusten

Behoorlicke tbelofte van waringhe te doen haer constituanten persoon ende goederen tot bedwangh ende executie van allen sheeren rechteren ende rechteren daer voren te verbinden, de pennynck van de voorseide vercopinghen procederende, te heffen, beuren ende ontfangen van zynen ontfang quytantien - te passeren ende voorts generalicken tgene voorschreven es metten aencleven ende gevolge van dien alles te moghen doen benestigen ende vercrighen dat zy constituanten selfs present zynde daer inne soude connen ende vermoghen te doen, al waert ooc sulcx dat daer toe eenich naerder ofte speciaelder volmacht dan de jegenwoordighe zoude moghen gerequiseert werden

Belovende zij constituanten tallen tyden goet, vast ende bindich en van waerden te houden ende by elc eenen te doen houden alle tgunst lyde voorschreven geconstitueerde hierinne gedaen benaertsticht ende verricht zal werden, ende zoodanighen verbande als naer rechte daertoe staende es voorschreven geconstitueerde gehouden blyft vande handelinghe ende ontfang in crachte dese gedaen es gehadt aen haer consituante te responderen ende verantwoorden als naer behoren.

Consenterende bij mij notaris voorseide hyer van gemaect ende geexpendeert te werden een of meer openbare acten in gewoonlicke forme

Aldus gedaen binnen Leyden ter greffie der selver stede opten elfden aprilis anno xvjc ende sestien ter presentie van **Wybrant Thadeus**, capiteyn ende **Jacob Gerytssone van Ceulen**, als geloofwaardige getugen hiertoe beneffens my notaris gerequiteert

De weduwe Van Bambeecke bleek in 1631 de rijkste vrouw in de Jodenbreestraat te zijn. In 1649 stierf zij.

De volgende generatie Van Bambeecke

Haar dochter Maria trouwde met Philip de Bacher **1616**, op 31 jarige leeftijd, met **Maria van Bambeecke**. Zij was 19 jaar oud.

Zij kregen minsten één dochter Catharina de Bacher en één zoon Nicolaes de Bacher.

De oudste zoon **Nicolaes van Bambeecke** werd in 1637 afgebeeld op het schilderij dat bekend staat als de Magere Compagnie als vaandrig.

Frans Hals en Pieter Codde: Het korporaalschap van kapitein Reinier Reael en luitenant Cornelis Michielsz. Blauw oftewel De Magere Compagnie, met de nog ongetrouwde Van Bambeeck als vaandrig (1637)

In 1638 trouwde Van Bambeeck met Agatha Bas (1611-1658), dochter van de Amsterdamse burgemeester en wapenhandelaar Dirck Bas en Grietjen Jans Snoeken.⁸

Volgens de ondertrouwakte was hij toen 38 jaar. Zijn schoonvader was een rijke koopman, mede-oprichter van de VOC in 1602 en lid van het Amsterdamse vroedschap. “Het heeft er alle schijn van dat hun late huwelijk niet de zegen van haar vader had. En dat hun echtverbintenis daarom pas na zijn dood tot stand kwam.”

Het echtpaar woonde aanvankelijk bij zijn moeder, schuin tegenover Rembrandt van Rijn. In 1640 leende hij geld aan Gerrit Uylenburgh, evenals Rembrandt.

In 1641, in hetzelfde jaar dat hij de Nachtwacht schilderde, heeft **Rembrandt** Nicolaas en Agatha geportretteerd.⁹

⁸ Wikipedia

⁹ Zie verder

Na 1650 verhuisde Van Bambeeck naar de Kloveniersburgwal 77.

Het huis was door Philips Vingboons ontworpen. Het heette 'De Star' naar het stamvaderlijk huis in de Warmoesstraat.

Van Bambeeck dreef vooral na 1650 handel in Spaanse wol en "zijn huis had veel opslagruimte: twee pakkelders liepen onder het hele huis door en boven de eerste verdieping waren 'bequame Solders' te vinden uitgerust met twee hijsbalken". Achter het huis, op de Groenburgwal, stond nog een pakhuys.

In 1656 erfde hij de hofstede Oostwijk van zijn broer Cornelis.

Op 8 mei 1663 verkochten de erfgenamen alle bezittingen in de Beemster. Het echtpaar had **zes kinderen**.

Cornelis van Bambeecke (°1602 - +1656) huwde met Lucretia Boudewijns. Haar vader François was getrouwd met Lucretia del Prado en ze kregen tien kinderen. François was vanaf 1625 hoofdingeland van de Beemster. Hij werd echter in 1651 afgezet omdat hij zijn grond had verkocht. Op 10 maart 1651 verkocht hij immers het huis 'Oostwijk' aan zijn schoonzoon Cornelis van Bambeecke.

Deze stierf in 1656 en dan ging zijn landbezit, volgens de bepalingen van zijn testament naar zijn broer Nicolaas van Bambeeck. Daarmee werd deze hoofdingeland van de Beemster en bleef dit tot het jaar 1661.

Een zoon van een 'oude' Poperingenaar vereeuwigd door Rembrandt

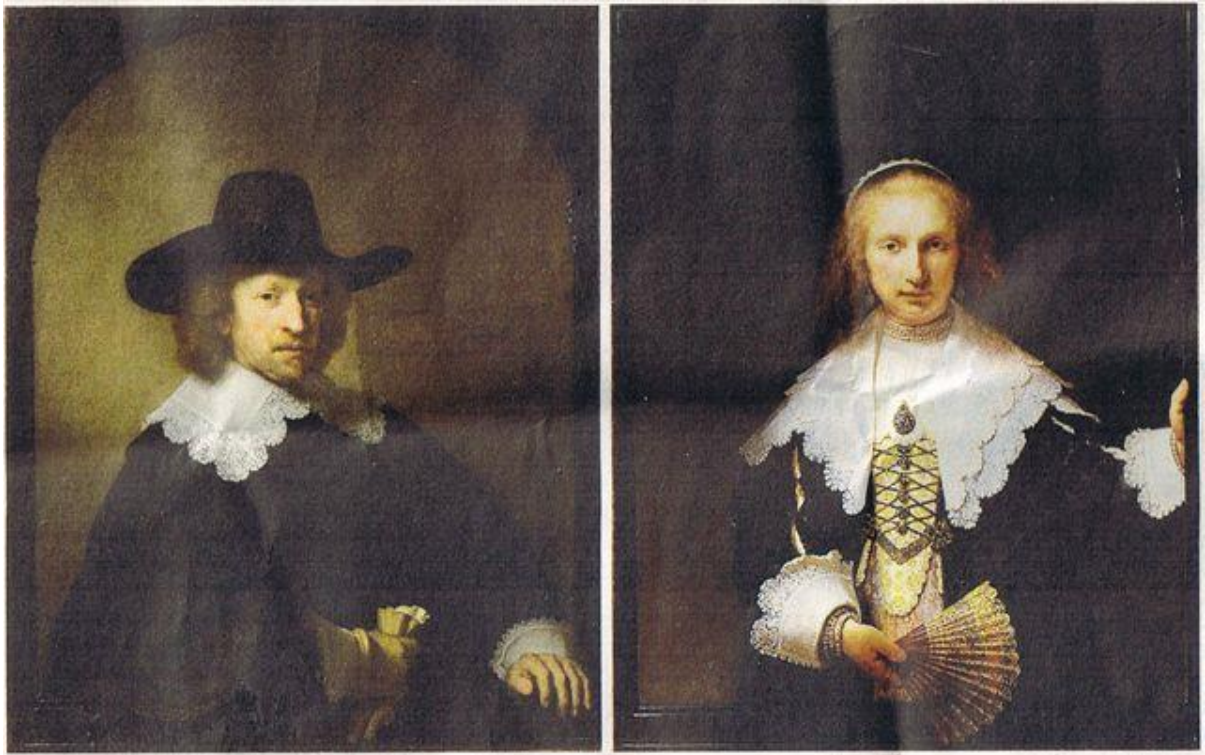
In 'De Morgen' van de 23ste juni, verscheen er een stukje van de hand van Eric Rinckhout, over een gerestaureerd schilderij van Rembrandt (1606-1669) waarop een nakomeling van een uitgeweken Poperingenaar staat.

Na twee jaar intensieve restauratie is er een prachtig portret uit **1641** te voorschijn gekomen dat nu te zien is in de Koninklijke Musea voor schone Kunsten te Brussel en tot het einde van september hangt deze man, Nicolaes van Bambeeck 'weer' naast zijn echtgenote Agatha Bas. Het is **Liesbeth De Belie**, wetenschappelijk attaché, die er in geslaagd is om het portret van Agatha, één van de topstukken uit de Londense verzameling van de Britse koningin, te laten overkomen naar Brussel.

'Het is nog maar voor de tweede keer in tweehonderd jaar dat de schilderijen van de echtgenoten herenigd worden,' zegt De Belie. 'Het is opvallend hoe idereen getroffen wordt door het portret van de vrouw. Alle aandacht gaat naar haar en dat heeft Rembrandt zo gewild. Rembrandt schilderde de man soberder, donkerder en meer in zichzelf gekeerd. Hij houdt in één hand een handschoen geklemd.

Het portret van de vrouw is opener en kleurrijker. Ze heeft haar waaier geopend en lijkt ons bijna te verwelkomen. Het is ongewoon dat zij rechtop staat terwijl haar echtgenoot zit. De man en de vrouw lijken allebei een hand op de lijst te leggen.

De Belie heeft veel onderzoek gedaan naar de achtergronden van de echtgenoten. De voorouders van Nicolaes van Bambeeck waren lakenhandelaren uit Poperinge, die oorspronkelijk afkomstig waren uit het Noord-Franse Bambeke. De familie was protestants en na de terechtstelling van Nicolaes grootvader in 1568 in Brussel weken drie van diens vier kinderen uit naar Leiden.

Nicolaes van Bambeeck werd zelf lakenhandelaar in Amsterdam. Hij mag dan een zeer welgesteld man zijn geweest, in de Gouden Eeuw was er meer nodig dan alleen kapitaal om zich een weg naar prestige op te bouwen in Nederland. Dat was misschien wel de reden waarom hij Agatha Bas, de dochter van Dick Bas, één van de machtigste mannen van Amsterdam, trouwde. Deze Bas was dertien keer voor een jaar burgemeester.

Liesbeth De Belie stelt dan ook: 'In de ogen van Rembrandt was Nicolaes een parvenu, terwijl zij een burgemeestersdochter was.

Ze huwden in 1638, een jaar na de dood van haar vader. Dat kan er op wijzen dat zij gewacht hebben tot de vader stierf om te kunnen trouwen en dat deze dus bezwaren tegen dit huwelijk had. Van Bambeeck was op het portret reeds 44 terwijl Agatha pas 29 jaar oud was. Zij is in verwachting van hun tweede kind.

Ik vraag mij ten andere af of die handschoen ook niet symbolisch bedoeld was. Vroeger speelden handschoenen een symbolische rol tussen geliefden. Eigenlijk stond de handschoen nog altijd symbool voor de mannelijke eer en het 'vast' vasthouden van een handschoen, betekende dan dat hij vasthield aan zijn eer en dus trouw bleef aan zijn vrouw.

Zo kon men ook met 'de handschoen' trouwen. Wanneer men op reis was, kon men zijn trouwbelofte 'bezegelen' door zijn handschoen mee te sturen.

En net zoals de handschoen een symbool is, is ook de waaier een symbool. De waaier staat voor de 'vrouwelijke schaamte'. Een gesloten waaier betekent dan ook dat men niet open staat voor de man, terwijl een open waaier net het omgekeerde betekent.

Het zou mij dan ook niet verbazen dat Nicolaes deze schilderijen heeft laten maken als teken van zijn trouw, toen hij in 1641 voor langere tijd op reis moest.

En aangezien Nicolaes en Agatha burens van Rembrandt waren, zullen ze hun buurman gevraagd hebben, om hun portretten te maken.

Let ook op de prachtige kanten kragen en hemdsmouwen!

Clays van Bambeke & Judith de Spemberghe¹⁰ (!) <i>Had zeker twee kinderen in leven in 1561</i> - Jakob van Bambeke & Perine - Clays van Bambeke en Barbele Vierendeels
Nicolays van Bambeecke +23 april 1568 & Barbele Vierendeels +1580 - Nicolaes - Antheunis - Barbele - Tanneken
Nicolays van Bambeecke +18 maart 1615 & Elsiabeth Cornelisdochter Vander Belle - Nicolays °17 mei 1596 + 30 augustus 1661 - Maria °1597 - Cornelis ° 1602 +1656
Nicolays van Bambeecke & Agatha Bas Maria van Bambeecke & Philip de Bacher Cornelis van Bambeecke & Lucretia Boudewijns

¹⁰ (!) Volgen de website Geneagraphie zou Judith van Spemberghe, de vrouw geweest zijn van deze Clays van Bambeke. Zij geven ook als sterfdatum van deze Clays 21 augustus 1560 op, wat zeker mogelijk is. Anderzijds komen we in de 16de eeuwse registers te Poperinge geen enkele andere de Spemberghe tegen.